

Nemeshegyi Péter

MI

A

KERESZTÉNYSÉG?

**PRUGG VERLAG
EISENSTADT 1982**

Nemeshegyi Péter

**Mi
a
kereszténység?**

3. kiadás

**PRUGG VERLAG
EISENSTADT 1982**

Egyházi engedéllyel.

„Printed in Hungary”,
Druckerei Franklin Budapest,

Ebben a pár oldalban megpróbáltam röviden leírni: mi nekem a kereszténység.

Remélem, hogy mások számára is érthető és szívhez szóló lesz.

Tokió, 1976 februárjában

Nemeshegyi Péter

TARTALOM

1. „Jézus, akit Krisztusnak hívnak” 9

A zsidó nép hite és várákozása — Izrael társadalma
Jézus korában — Jézus tanítása — Jézus viselkedése —
Az Atyaisten szíve — Jézus csodái — Jézus és tanít-
ványai — Fel, Jeruzsálembé — Szenvedés és halál
— Feltámadás — A Szentlélek eljövetele — Jézus,
az Isten egyszülött Fia — Szentháromság — Megváltás.

2. „Isten házanépe” 31

Jézus él bennünk — Hit — Szeretet — Remény —
Szenthagyomány és Szentírás — Az apostolok és
utódaik — Minden keresztény hivatása — „Hogy
mindnyájan eggyé legyenek”.

3. „Élő vizek forrásai” 46

A szentségek lényege — Keresztség — Bérmálás —
Eukarisztia (Oltáriszentség) — Bűnbánat szentsége —
Házasság — Élet Istennel, élet az emberekkel.

4. „Én élek és ti is élni fogtok” 58

Van jövő — Feltámadunk — Élet vagy halál — A mi
reményünk — Reményünk csillaga, Mária.

ÁTTEKINTÉS

Kétezer éve létezik a világon kereszténység. Találunk ma keresztényeket a világnak csaknem minden országában. Nemcsak Európa városaiban, falvaiban hívja a harang vasárnaponként a keresztény hívőket istentiszteletre; nemcsak Észak-Amerika Dél-Amerika, Ausztrália zsúfolt templomaiban száll az ima Krisztus által az Atyaistenhez; hanem ma már Afrika lakosságának negyven százaléka is keresztény, és számuk évenként több mint tíz millióval gyarapodik, Ázsia embertengerében pedig szintén ott találjuk mindenütt a kis buzgó keresztény közösségeket. Az öt világrészen mindenütt vannak keresztények, akik hisznek az Isten szeretetében, hálát adnak jóságáért, és igyekeznek úgy élni, úgy halni, ahogy Jézus tette, Jézus mondotta. Persze mind tudja valamennyire, hogy mi a kereszténység. És mégis: újra meg újra fel kell tenni a kérdést: mi is a kereszténység lényege? Mit jelent az számomra, hogy kereszténynek vallom magamat? Mert a kereszténység ugyan olyan egyszerű, hogy egy gyermek is megértheti azt, ami benne a legfontosabb, de egyben olyan végtelenül mély, hogy a legnagyobb tudósok és szentek sem képesek arra, hogy kimerítsék titkát. A kereszténységet minden kornak, minden embernek újra fel kell fedeznie a saját maga számára. Induljunk hát neki Isten segítségével együtt ennek a felfedező útnak!

Magyar nyelven a „kereszténység” szó hasonlít a „kereszt” szóhoz. Ezért sokan azt hiszik, hogy a kereszténység a keresztet nagyra tartó vallást jelent. Persze igaz, hogy a keresztények nagyon nagyra tartják a keresztfát, amelyen Jézus szenvedett. De a magyar „keresztény” szó mégsem a „kereszt” szóból származik, hanem a „christianus” szónak magyaros kiejtése. Ez pedig azt jelenti, hogy „krisztusi”. Már az apostolok korában így hívták Jézus Krisztus követőit, amint arról az Apostolok Cselekedeteinek könyve beszámol (11, 26). Ez az elnevezés nagyon találó, és rávezet bennünket a kereszténység lényegére, amely nem más, mint éppen Jézus Krisztus. Ha tudni akarjuk, mi a kereszténység, azt kell felkutatnunk, kicsoda Jézus Krisztus, miért nevezik Jézust Krisztusnak, mit tett Jézus Krisztus, mi történt Jézus Krisztussal.

1. „JÉZUS, AKIT KRISZTUSNAK HÍVNAK”

A zsidó nép hite és várakozása

Jézus, a názáreti Mária fia, közel kétezer évvel ezelőtt élt és működött Palesztinában, azon a területen, amelyet ma jórészt Izrael állam foglal el. Az ország lakosságának többsége akkor is a zsidó néphez tartozott. Jézus idejében a római birodalom fennhatósága alatt állott a Földközi-tenger egész környéke, és így Palesztina is. A görögök, rómaiak érezték, hogy ennek a népnek a hite más, mint az akkori világ mindenféle babonával kevert sokistenhite és vérszegény valláselméletei. Izrael Istene élő Isten. Egyetlen, fenséges Úr. Mindenható erejével teremti és kormányozza az egész mindenséget. Az ő lehelete minden élet forrása. Sem szobor, sem kép nem ábrázolhatja, annyira felette áll minden emberi szónak és képzeletnek. És mégis, ez a titokzatos, fenséges Isten nincs távol az emberektől. Szeme rajtuk pihen, szíve értük dobog. Parancsa az, hogy jók legyünk, hogy szent akarátát teljesítsük. Haragra lobban, ha bűneink ocsmánysága fertőzi meg a jónak teremtett világot, ha az emberek elhagyják őt, az „élő vizek forrását” (Jeremiás 2, 13), és egymást tépik, egymást marcangolják. Büntetését a megátalkodott gonosz el nem kerülheti, de irgalma nem ismer határt, és újra meg újra megbocsát a megtérő bűnösnek.

Ez az Isten őseinknek kinyilatkoztatta magát — hirdették a zsidók. Szavát intézte hozzájuk, szövetséget kötött ősünkkel, Ábrahámmal; szövetséget kötött választottja, Mózes által az egész nemzettel. Megígérte, hogy ő lesz a mi Istenünk; megköveteli tőlünk, hogy mi csak az ő népe legyünk. Leheletét árasztotta választott prófétáira, Izaiásra, Jeremiásra, Ezekielre és annyi másra; őáltaluk az Isten hatalmas szava szól hozzánk: „Legyetek szentek mert én Szent vagyok!” (Leviták 11, 45). Hűséges az Isten: megtartja szövetségét. Sőt eljön az idő, amikor új, még nagyszze-

rűbb szövetséget köt velünk: szívünk mélyébe vési törvényét (Jeremiás 31, 31-33), lelkünk mélyébe önti Szentlelkét (Ezekiel 36, 27). Elküldi akkor majd választottját, aki maga lesz a megteste-sült szövetség (Izaiás 42, 6), és saját életét áldozza fel, hogy megmentsen bűneinktől. Ő lesz az Isten és az ember végső találkozó-pontja: nemcsak izraeliták szabadítója, hanem minden nemzetet beragyogó fényesség (Izaiás 42, 6). Eljön majd a nap, amikor új eget és új földet teremt az Isten (Izaiás 65, 17); öröklétre talál majd abban minden az Istennel egybeforrott élet. Mert Isten „nem leli örömét az élők pusztulásában, hisz mindent azért teremtett, hogy éljen” (Bölcsesség könyve 1, 13-14).

Ez volt a zsidók hite. Ez a láthatatlan Isten, az ígélet Istene volt nekik a legelőbb valóság. Különös ez az Isten, aki annyira felülmúl minden emberi képzeletet, és mégis annyira emberi. Manapság sokan úgy vélekednek, hogy tudatlan emberek gondolták ki az Istent a maguk „képére és hasonlatosságára”. Nem inkább fordítva áll a dolog? Nem az-e inkább az igazság, hogy Isten teremtette az embert a maga képére és hasonlatosságára, amint a Biblia legelső könyve, a Teremtés könyve mondja (1, 26)? Ezért ég minden ember lelke mélyén az értelem lángja, amely képes felfedezni és megragadni az igazságot; ezért rejtőzködik minden ember szíve mélyén a vágyakozás a jóságra, amely — akár-hogy fojtja is el ezerszer a szenvedély és az önzés — mégis mindig csak azt sűgja: „Légy jó mindhalálig”; ezért tud az ember önzetlenül szeretni és a szeretetért életét áldozni; ezért kifürkészhetetlen titok minden ember léte. amit sem maga, sem mások soha ki nem meríthetnek. Igen, az Isten képmása az ember, ezért szól az Isten emberi szóval az emberhez, és ezért lehet emberi szóval beszélni az Istenről. Persze ugyanakkor tudjuk, hogy az Istenről szóló emberi szó, bármennyire fönséges is, csak gyerekdadogás, éppen csak hogy megsejteti mindent felülmúló Isten létének titoktengerét. „Valóban rejtőzködő Isten vagy te, Izrael Istene és Szabadítója” — kiáltotta már Izaiás (45, 15). „Ó Uram, arcod keresem, arcod ne rejtse el tőlem” — zengi a zsoltár (28, 9). „Azért rejtőzött el az Isten, hogy keressük — magyarázza Szent Ágoston. — És azért végtelen az Isten, hogy örökké tovább keressük, akkor is, ha már meglettük.”

Izrael társadalma Jézus korában

Izrael népe tudta, hogy élete ennek az Istennek színe előtt folyik. Ilyen nép fia volt Jézus. Az ő számára, még inkább, mint bárki másnak, ez az Isten volt minden. És mégis: rövid néhány évi nyilvános működés révén halálos összeütközésbe került az akkori zsidó társadalom minden csoportjával. Hogy megértsük Jézust, tudnunk kell, miért és hogyan történt ez.

A Jézus életét elbeszélő írások: az evangéliumok és egyéb történeti források élénk képet adnak nekünk az akkori társadalomról. Az országban a legmagasabb hatalom képviselője Jeruzsálemben Pilátus volt, északon, Galileában pedig — ahol Jézus életének legnagyobb része lefolyt — az ifjabb Heródes. Pilátus, a római helytartó, „felvilágosult” kételkedő: neki a politikai hatalom kézben tartása és a pénzgyűjtés az egyetlen valódi érték. Heródes, a kéjenc és ravasz keleti zsarnok Róma kegyéből élőködi a népen és nyom el minden bírálatot.

Ott volt aztán Jeruzsálemben a főpapság: gazdag papi családok sarjai. Ők voltak a jeruzsálemi „nagytanács” legfontosabb tagjai. Joghatóságukat a rómaiak engedélyével gyakorolták. Nekik csak arra volt gondjuk, hogy a jeruzsálemi templomban szabályszerűen folyjanak le az imák és az áldozati szertartások, a nép pedig pontosan teljesítse külső vallási kötelességeit és fizesse a templomadót.

Ott voltak továbbá a farizeusok, egy több ezer főt számláló vallási párt. Ők a mózesi törvény aprólékos előírásainak pontos megtartására fordították minden figyelmüket és erejüket, el voltak telve saját buzgóságuk tudatával, és végtelenül megvetettek mindenkit, aki nem úgy élt és gondolkodott, mint ők.

Ott volt azután a forradalmi párt, akik már gyűjtötték a fegyvereket a Róma elleni szabadságharcra, és vadul gyűlöltek nemcsak a római elnyomókat, hanem azokat a zsidókat is, akik megalkudtak velük.

Ott voltak, mint mindenütt, a gazdagok, akiknek mindene a pénz; élvezték a vagyont, sütkéreztek a gazdagság nyújtotta biztonságérzetben, és mit sem törődtek a szegények nyomorával, sőt — mint ahogy a római hatóságok megbízásából az adókat

busás ráadással behajtó vámszedők tették — kiszípolyozták őket.

Ott volt a szegény emberek serege: parasztok, halászok, kis mesteremberek, akiknek minden gondja volt a betevő falat, s nyomorúságukban tejjel-mézszel folyó meseországról álmodoztak.

Ott voltak végül a legnyomorultabbak: az özvegyek, árvák, vakok, bénák, leprások, betegek. Velük aztán szinte senki sem törődött; ott tengették nyomorult életüket a társadalom peremén.

Az Izrael Istenében való hit úgy-ahogy összetartotta ezt a népet, de ez az Isten Jézus fellépése idején (azaz kb. időszámításunk kezdetén) valahogy messze került az emberektől. Mintha csak — amint Pilátus és Heródes sikerei mutatták — mit sem ártana, ha nem törődünk vele. Mintha csak, amint a papok mondták, csupán az áldozati szertartások pontos megtartása érdekelné. Mintha csak, amint a farizeusok tartották csupán a szombati nyugalom aprólékos előírásainak megvalósítását követelné, az előírt imaidők megtartását, egyes ételektől való tartózkodást, rojtos ruha viselését, gyakori kézmosást és hasonlókát. Mintha csak, ahogy a forradalmi párt gondolta, gyűlöletet parancsolna. Mintha csak a gazdagok pártján állna, hisz azoknak mindenük megvan. Mintha csak elfelejtette volna a szegényeket, akiknek csak azt ismételtetik a farizeusok, hogy milyen átkozott bűnösök, mert nem teljesítik a mózesi törvényt. Mintha csak haragudnék a betegekre, leprásokra, hiszen az ilyen nyomorúság csak istenverés lehet . . . Igen, Jézus idejében (és, valljuk be, ma is) messzinek-messzinek tűnt az Isten. Még az a gondolat is átvillanhatott egyesek fején, hogy talán nem is létezik.

Jézus tanítása

Egy ilyen társadalomban hangzott fel egyszerre csak egészen új hang: „Beteljesedett az idő. Közel van az Isten országa!” (Mk 1, 15)* Jézus egész fellépése egyetlen nagy kiáltás volt: „Az Isten küldött engem. Most, hogy itt vagyok közöttetek, veletek van az Isten!”

*A négy evangéliumból vett idéztdteket a szokásos rövidítésükkel jelöljük. Mt = Máté, Mk = Márk, Lk = Lukács, Jn = János evangéliuma.

Jézusnak mindene az Isten. De éppen ezért mindene az ember is, — valamennyi ember, kivétel nélkül. Jézusnak minden ember fontos, végtelenül fontos. Akármilyen kicsiny, szegény, tudatlan, gyenge, elesett is. Fontosabb minden szertartásnál, törvénynél, szokásnál, előírásnál. „A szombat van az emberért, nem az ember a szombatért” — kiáltja (Mk 2, 27). Mennyire megdöbbenek, mennyire megbotránkoztak ezen a kijelentésen a farizeusok! Amikor betegeket hoznak hozzá, Jézus szombaton is meggyógyítja őket, bár ezt a farizeusok törvénytárgyának tartotta. Mért ne szabadna szombaton „jót tenni, életet menteni”? (Mk 3, 4) Hogyan is hagyhatnánk egy embert még egy nappal tovább szenvedni csak azért, mert szombat van? Az ószövetségi Szentírásban foglalt törvényeket nem veti meg, de nem tekinti betű szerinti előírásait a legfőbb szabálynak, Isten végső szavának. Például a megengedett és tiltott eledelekről szóló előírások Jézus számára nem Isten végső szava: „Ami kívülről kerül be az emberbe, nem szennyezheti be, mert nem hatol a szívébe, hanem csak a gyomrába. . . De belülről, az ember szívéből származik, minden gonosz gondolat, erkölcstelenség, lopás, gyilkosság, házasságtörés, kapzsiság, rosszindulat, csalás, kicsapongás, irigység, káromlás, kevélység, léhaság. Ez a sok rossz mind belülről származik, és tisztátalanná teszi az embert” (Mk 7, 18-23).

Minden az ember „szívén” múlik Akkor „tisztá” ez a szív, ha *szere*t: szereti az Istent minden erejével, és úgy szereti embertársát, mint önmagát (Mk 12, 30). Ez az „embertárs” pedig nemcsak a jóbarát, szomszéd, honfitárs, hanem kivétel nélkül minden ember. Felejthetetlen szavakkal ecsetelte ezt Jézus az „irgalmas samaritánus” példabeszédében (Lk 10, 30-37). Egy szentírástudós megkérdezte: „Kit tekintek embertársamnak?” Ez a tudós saját magát teszi központtá, és csak az a problémája, milyen tágra húzza maga köré az „embertársakat” magába foglaló kört. Jézus válasza egy történet. Ott fekszik az út mentén egy sebesült, kirabolt ember. Arra megy egy jeruzsálemi pap, utána egy templomszolga, de rá se hederítenek a szerencsétlenre. Végül arra jön egy samaritánus (vagyis a zsidókkal állandó ellenségeskedésben élő Szamaria tartományból származó idegen), és megéssik a szíve a nyomorulton. Megszakítja útját, kimossa, bekötözi

az összevert ember sebeit, felülteti szamarára, elviszi egy fogadóba, és saját költségén ápoltatja. Jézus kérdéssel zárja példabeszédét: „Mit gondolsz, e három közül ki volt az igazi embertársa annak, aki a rablók kezébe került? — „Aki irgalmas szívű volt iránta” — felelte helyesen a tudós. Mire Jézus így folytatta: „Menj, és tégy te is hasonlóképpen!” Nem méricskélteni kell, ki számíthat még „embertársunknak.” *Minden* ember, de főképp a szegény, nyomorult, megsebzett, törődött, baráti szívűnkre és testvéri segítségünkre szoruló ember léte számunkra isteni parancs: Viselkedj velem embertársként! Légy igazi embertársammá! Szeress, ahogy magadat szoktad szeretni! Tartsd fontosnak boldogságomat, akár a magadét!

Úgy szeresd embertársadat, mint saját magadat!” — Jézus élete végén még egy lépéssel tovább megy: „Szeressétek egymást, amint *én* szerettelek benneteket” (Jn 13, 34). Ez Jézus új parancsa, mindent magában foglaló egyetlen parancsa. Jézus jobban szeretett minket, mint saját életét. Csak másokért élt, és másokért halt meg. Szeretni, ahogy ő szeretett — ez Jézus parancsa, ez az Isten akarata. És ha az emberek ezzel a paranccsal nem törődnek, akkor hiába minden pompás vallási szertartás: „Ha ajándékot akarsz az oltáron felajánlani, és ott eszedbe jut, hogy embertársadnak valami panasa van ellened, hagyd ott ajándéodat az oltár előtt, s menj előbb békülj ki embertársaddal, aztán térj vissza és ajánld fel ajándéodat” (Mt 5, 23-24). Szeretet nélkül nem kell az Istennek áldozat, imádság. Lehet az akár nap mint nap a jeruzsálemi templomban forgolódó pap: ha nincs benne szeretet, elrettentő példája csupán, hogy milyen az az ember, aki nem ismeri Isten szívét. Mekkora szálna lehetett Jézusnak ez az állásfoglalása a hatalmát féltő jeruzsálemi papság szemében!

De Jézus nem törődik azzal, ha mások megütköznek szavain. Annak a társadalomnak, amely erénynek tartotta, hogy Isten nevében gyűlölje a gonoszokat, odavágja a tűzcsóvaként égető szót: „Szeresd ellenségedet!” Ebben a pontban nem ismer megaláztatást:

„Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót haragosaitokkal. Azokra, akik átkoznak benneteket, mondjatok áldást, és imádkozatok rágalmozítóikért. Ha arcul üt valaki, tartsd neki oda a má-

sik arcodat is. Annak, aki elveszi köntösödöt, add oda a ruhádat is. Mindenkinek, aki kér tőled, adj, és aki elviszi, ami a tied, attól ne kérd vissza. Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy veletek is bánjanak. Mert ha csak azokat szerelitek, akik benneteket is szeretnek, milyen hálát várhattok érte az Istentől? Hisz azokat, akik őket szeretik, a bűnösök is szeretik. Mert ha azokkal tesztek jót, akik veletek jót tesznek, milyen hálára számíthattok? Hisz így a bűnösök is tesznek jót. Ha csak a visszafizetés reményében adtok kölcsönt, milyen hálát várhattok érte? A bűnösök is kölcsönöznek a bűnösöknek, hogy ugyanazt visszakapják. Szeressétek inkább ellenségeiteket; tegyetek jót, adjatok kölcsön, és semmi viszonzást ne várjatok. Így nagy jutalomban részesültök, a Magasságosnak lestek a fiai, hisz ő is jó a hálátlanokhoz és a gonoszokhoz. Legyetek hát irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas” (Lk 6, 27-36).

Mennyire rossz néven vehették Jézus e szavait a forradalmi párt tagjai! Ha eleinte úgy gondolták, hogy Jézus, az elnyomottak barátja, az ő mozgalmuk vezére lesz, most alaposan kiábrándultak: az ellenség szeretetét hirdető vezér alatt hogy is lehetne gyilkos háborúba kezdeni!

Jézus viselkedése

Jézus szeretete nem ismer korlátot, de a legnagyobb jósággal mégis a szegények, elnyomottak, megvetettek, elhagyottak, betegek, kivetettek iránt viselkedik. Mikor egy leprás, hallva csodátév híreről, hozzá jön és gyógyulásért esedezik, megesik a szíve rajta: kinyújtja kezét, megérinti a fekélyes embert, mit sem törődve azzal, hogy ez a törvény szerint tilos, és egyetlen szavával meggyógyítja (Mk 1, 40-42). Talán először életében érintette ennek a társadalomból kivetett embernek homlokát egy meleg, testvéri kéz; talán először tapasztalta meg, hogy van valaki, aki szereti és törődik vele; talán először olvasta ki Jézus szeméből, hogy az Isten még őt is szereti.

Ugyanilyen szeretetet tanúsít mindenki iránt, aki gyenge, elesett. Nem bánja, ha egy rossz hírben álló asszony bűnbánó könnyeivel áztatja lábát, és hajával törülgeti (Lk 7, 38). Egy asztalhoz ül

a bűnösnek tekintett, megvetett vámszedőkkel (Mt 9, 11). És amikor az álszent farizeusok ezt kifogásolják, keményen szemükbe vágja: „A vámosok és a cédák megelőznek az Isten országában” (Mt 21, 31). Mert Jézus tudott kemény is lenni: kemény az önteltekkel, gőgösökkel, másokkal nem törődőkkel, másokat bántókkal, lenézőkkel, megvetőkkel.

A gazdagokat sem nem irigyi, sem nem gyűlöli, inkább sajnálja. Esztelenek! Vagyont vagyona halmoznak, és azt mondogatják maguknak: pénzed van, egyél, igyál, élvezd az életet! Jaj, pedig még az éjjel rajtuk üt a halál és, számadást követel tőlük az Isten! (Lk 12, 16-21) Kárba vész ekkor minden, amit gyűjtöttek, és a pénzisten, akinek Isten helyett szolgáltak, cserben hagyja őket (Lk 16, 13). Szerencsétlen, akinek nincs szeme a háza küszöbén fekvő koldus meglátására! Hiába jár bíborban és patyolatban, hiába tart dús lakomát minden nap: egyenes úton a pokolba jut, és jajgatás lesz mindennek a vége (Lk 16, 19-31). Hogy szisszenhettek föl a gazdagok, amikor Jézusnak ez a tanítása a fülükbe jutott!

Jézus a szegényeknek hirdette Isten országának örömhírét (Mt 11, 5); a szegényekért, „kicsinyekért” él; övék szíve, ideje, ereje, mindene. Nincs még saját háza, lakása, párnája sem; mindent ingyen ad, és mindenét odaadja. Tudja, hogy az emberek nem szentek, a szegény emberek sem; de ő nem ítélkezni jött, hanem bűnbánatot hirdetni és bűnbocsánatot osztani (Mt 9, 13). Jézus az az ember, aki nem magáért, hanem *másokért* él, akinek minden ember barát, minden ember páratlan, felcserélhetetlen kincs.

Az Atyaisten szíve

Miért volt ez így? Miért viselkedett így Jézus? Azért, mert ő ismerte az Atyaisten szívét! Jézus ismeri, tudja, éli: az Atyaisten korlátot nem ismerő, végtelen szeretet. Az ég és föld Ura és Teremtője (Mt 11, 25), király és bíró (Mt 18, 23), mindent lát és mindent tud (Mt 6, 6). De mindezen felül legalapvetőbb tulajdonsága az, hogy *jó* (Mk 10, 18). Jézus Istene jó Isten. Ő öltözteti díszbe a mezei virágot (Mt 6, 28-30), ő látja el eleséggel a madárkákat

(Mt 6, 26). Gondviselő Isten: hajunknak egy hulló szála feljegyzett bú nála (Lk 12, 6-7).

Jézusnak az isteni irgalomról szóló három híres példabeszéde az Atya e jóságának ecsetelése. Az Atyaisten az a jó pásztor, aki keresi, kutatja elveszett bárányát, és amikor megtalálta, örömeben vállára veszi, hazasiet vele, s összehívja barátait, szomszédait, hogy osztozzanak örömeiben (Lk 15, 1-7. János evangéliumában Jézus önmagát mondja jó pásztornak; ebben is képmása az Atyának!) Az Atyaistent példázza az a jó gazdasszony, aki felsepri szobájának minden zegét-zugát, hogy megtalálja az elgurult ezüstpénzt; és mikor meglegelte, összehívja barát nőit, hogy kibeszélhesse örömeit, amelytől szíve repes (Lk 15, 8-10). Főképpen pedig ő az az édesapa, aki nap mint nap epedve várja tékozló fiának hazatértét, és amikor toprongyosan megjön a kudarcot vallott ifjonc, nyakába borul, megcsókolja, végig sem hallgatja mondogóját, hanem mindjárt nagy ünnepet csap: „Vigadjunk, hisz fiam halott volt és életre kelt, elveszett és megkerült” (Lk 15, 11-32).

Ilyennek ismeri Jézus az Istent. Az ilyen Isten szívével forrt eggyé szíve. Életének egyetlen célja és értelme: megtenni ennek az Istennek *akarata*t (Jn 4, 34). Az Isten akarata pedig ez: szeretni, ahogy ő szeret. Nem akarja, hogy a kicsinyek közül csak egy is elvesszen (Mt 18, 14). Jézus szemében minden embert az Atyaisten végtelen szeretete vesz körül, ezért olyan végtelenül fontos neki; ezért nem hagyja közömbösen egy sem; ezért nem firtatja előbb, érdemes-e szeretetére és bizalmára, hanem szeret pazarlóan, korlátlanul, határtalanul, úgy, ahogy az Isten

Az örömhír pedig, amit az embereknek hirdet, ez: *Isten veletek van*, legyetek hát ti is övele. A jó Isten fiaivá fogad, legyetek jó gyermekei. A jó Isten megbocsát, bocsátsatok hát meg ti is egymásnak. Fogadjátok be az Isten országát, mint fölbecsülhetetlen kincset (Mt 13, 44). Fogadjátok el az Isten szeretetét, olyan bizalommal, olyan természetesen, mint ahogy a gyermek fogadja szülei szeretetét. Bízatok benne, mert ő biztosan meghallgatja fiainak állhatatos imáját (Mt 6, 8; 7, 7-11).

Nem azt akarja ezzel mondani Jézus, hogy a hívőknek csak egyet kell szólniok, és az Isten elhárít életükből minden bajt és veszedelmet. Ellenkezőleg: Isten országának fiai nap mint nap

keresztet hordoznak (Mt 5, 10-12; Lk 9, 23); üldözik, börtönbe vetik, sőt még meg is ölik őket (Lk 21, 12-17). De csodálatosképpen, amikor Jézus így megjósolja tanítványai szenvedéseit, hozzáteszi: „Nem vész el egy hajszál sem fejetekről” (Lk 21, 17). Megölnek talán, de ez annyi kárt sem jelent nektek, mint ha egy hajszál hullana le fejetekről! Miért? Mert az embernek csak egy a szükséges (Lk 10, 42), és ezt az egyet senki és semmi el nem ragadhatja tőle, hacsak maga oktanul el nem veti. Az ember számára csak egy szerencsétlenség létezik: ha nem hisz az Isten szeretetében, és nem akar osztozni ebben a szeretetben; ha hazugul önmagát teszi meg a világmindenség központjává, és mindent a maga érdekei szerint ítél meg és cselekszik; ha önmagának él, és nem a szeretetnek. Az ilyen ember élő halott. Mert csak a szeretet örök élet. És ez a szeretet hitből fakad. Abból a hitből, hogy „szeretet az Isten, és aki kitart a szeretetben, az az Istenben marad, s az Isten is benne marad” — ahogyan később Jézus legkedvesebb apostola, János, első levelében megfogalmazta (4, 16).

Jézus csodái

Jézus fellépése eleinte nagy visszhangot keltett. „Úgy tanít, mint akinek hatalma van, nem úgy, mint az írástudók” — mondogatták az emberek (Mt 7, 29; Mk 1, 22). A tömegeket főképp csodálatos gyógyításai vonzották. Az evangéliumok sok ilyenről számolnak be. A csodában kételkedő mai emberek gyakran kétségbe vonják ezeknek a tudósításoknak a hitelességét. De ezek a szemtanúk leírásain alapuló történetek annyira egybeszővödtek Jézus életének egész lefolyásával, hogy nem lehet onnan kitörülni őket. Jézus csodái okozták kezdeti sikerét (Mk 1, 45); ellenségei ezek miatt mondták, hogy az ördöggel cimborál (Mk 3, 22); amikor eldöntötték, hogy végeznek vele, egyik főokuk az volt, hogy „nagyon sok csodát tesz” (Jn 11, 47-50).

Jézus csodái: *jelek*. A csoda, az eget meghasítani látszó villámhoz hasonlóan, egy pillanatra megmutatja, hogy Isten az élet Ura, hogy az életadó Úr erősebb a halálnál és annak minden előfutárjánál, hogy ő jó, hallja szavunkat és közel van hozzánk. Jele annak, hogy itt az Isten országa, és felhívás, hogy feltétlen

hittel vessük bele magunkat a minket hívó Isten karjába. Csak úgy van értelme, ha — mint minden jel — túlmutat saját magán. A betegek, akiket Jézus meggyógyított, később megint csak megbetegedtek és meghaltak; az emberek, akiket csodálatosan szaporított kenyérrel táplált, másnapra megint megéheztek; a halottak, akiket feltámasztott, csak halandó életüket folytatták tovább néhány évig, egy ismét bekövetkező biztos halál napjáig. A csoda, ha nem volna jel, értelmetlen próbálkozás lenne egy rosszul sikerült világ megjavítására. De a csoda jel: meghívás, hogy higgyünk a Jézus által hozzánk intézett isteni szónak: „Én vagyok a feltámasztás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog” (Jn 11, 25). Élni fog: nem csak néhány évig a földön, hanem az Istennel, örökké. Ha az Isten nap mint nap csodákkal halmozná el az embereket, lehetetlenné tenné számukra az ígéretében bízó hitet és az önzetlen, önfeláldozó szeretetet. Az ilyen Isten hívójévé lenni nem lenne más, mint önző önérdek hajszolása. Ez pedig halált jelent, örök halált, — mert örök életre csak a szeretet vezet el. Ezért feddi meg Jézus a tömeget, amikor a csodás kenyérszaporítás után hozzá sereglenek, hogy új csodákat követeljenek: „Nem azért kerestek, mert csodajeleket láttatok (vagyis a csodában megláttátok a jelet), hanem mert ettetek a kenyérből és jóllaktatok” (Jn 6, 26). Jézus azt szeretné, hogy a jel láttára a tömeg higgyen. Higgye, hogy őbenne eljött az Isten országa, nyomába szegődjék, és a hit, remény és szeretet útján eljusson vele az Atya országába. De a nép csak evilági kenyeret követel, és amikor látja, hogy Jézus, bár megmutatta, hogy képes csodát tenni, nem ismétli meg naponkint csodáit, haragra gerjed, és elhagyja ezt a számukra hasznavehetetlen prófétát (Jn 6, 60, 66). Így a vezető réteg egyre fokozódó ellenségeskedése és a tömeg elhídegülése folytán Jézus követői leapadtak tanítványainak kis csoportjára.

Jézus és tanítványai

Jézus ezeket a tanítványokat maga választotta. Legtöbbjük egyszerű galileai halászember volt. Elhagyták mindenüket, úgy követték őt. Tizenkettőt közülük külön kiválasztott, hogy mindig

vele legyenek (Mk 3, 13-15). Időnként szétküldte őket, hogy ők is hirdessék Isten országának eljövetelét: ezért hívták őket „küldöttnek”, görögül: „apostol”-nak. Visszatértük után megint magánál tartotta őket, és velük együtt róttá Izrael országának poros útjait.

A tizenkét apostol közül a két testvér, János és Jakab mellett főképp Péter alakja tűnik ki. Ennek a Simon nevű halásznak maga Jézus adta a Péter, vagyis „Kőszikla” nevet. Egyszer, mikor éppen úton voltak, megkérdezte a tanítványokat: „Kinek tartanak engem az emberek?” (Mt 16, 13) Válaszképpen a tanítványok vidáman számoltak be mindenféle mendemondáról. De egyszer csak Jézus nekik szegezi a kérdést: „Hát ti mit mondtok, ki vagyok?” Erre elakadt a tanítványok torkán a szó. Érezték, hogy nagy pillanat ez: a hitvallás vagy hittagadás pillanata. Eljön ez a pillanat valamilyen formában minden ember életében. Elfogadja-e vagy sem, hogy ebben a názáreti Jézusban dől el mindenki sorsa, az övé is? A megdöbbsent tanítványok közül ekkor előlépett Péter, és megszólalt: „Te vagy **K r i s z t u s**, az élő Isten fia” (Mt 16, 16). „Krisztus” görögül azt jelenti: „Felkent”. A zsidó „Messiás” szó fordítása ez. Ezt a nevet adták az akkori zsidók annak a Szabadítónak, akit mint az új szövetség megkötőjét és a világ fényességét vártak. Péter tehát megvallotta: Jézus, ez a szegény, félreismeret, már-már mindenkitől elhagyott mester, maga Izrael várva várt szabadítója, sőt az Istennek szent Fia. Talán Péter maga sem értette meg még akkor ennek a hitvallásnak egész mélységét. De Jézus megdicséri: „Boldog vagy, Simon, mert Atyám nyilatkoztatta ki ezt neked. Én is mondom neked: Péter (Kőszikla) vagy, erre a sziklára építem egyházamat” (gyülekezetemet) (Mt 16, 18).

Fel, Jeruzsálembe

Hatalmas kijelentés volt ez. Eddig Izrael népe tekintette önmagát az „Isten gyülekezetének”. De most Jézus egy új „gyülekezet”, az ő gyülekezetének születését jövendőli meg. Egyenlőre azonban még semmi kilátás nem mutatkozott erre. Ellenkezőleg: az akkori társadalom vezetői már elhatározták, hogy ezt a kényelmetlen

názáreti prófétát végleg elteszik láb alól. A farizeus párt mint a mózesi törvény megszegőjét tartotta halálra méltónak; a jeruzsálemi főpapság az istentiszteleti szertartások pontos megtartásán és a papság feltétlen tekintélyén alapuló társadalmi rend veszélyeztetőjeként akarta ártalmatlanná tenni; Heródes pedig, aki már Keresztelő Jánost is kivégeztette, mert bírálni merte (Mk 6, 17-29), a semmi emberi hatalomtól nem félt és csak az Istenre támaszkodó Jézus függetlenségét érezte veszélynek. Jézus szembe került az akkori gazdagokkal, hatalmasokkal, a törvény és a szokások hatalmával. Ilyen hatalmas ellenséggel szemben nincs más támasza, mint csak mély, egyéni kapcsolata Istennel, akit „Atyám”-nak nevez. „Abba”, vagyis „édesapám” — ezzel a bizalmas szóval szólítja, amikor imádkozik hozzá, így nevezi, ha beszél róla. Tudja, hogy ő ennek az Atyának „szeregett Fia” (Mt 4, 17). „Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, s az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú kinyilatkoztatja” (Mt 11, 27). Jézusnak ilyen szavai feltárják lelkének legmélyebb rétegeit. De az ilyen kijelentések a farizeusok és többi ellensége számára tűrhetetlenek voltak. „Mivé teszed magadat?” – vágják a szemébe (Jn 8, 53).

Jézus helyzete mind válságosabbra fordult. Persze elrejtőz-ködhetett volna az apostolok kis csoportjával valahol az arábiai sivatagban, vagy vándorolhatott volna az Izrael országán kívül eső területeken, ahogy egy ideig tette is (Mk 7, 24). De ezzel megtagadta volna hivatását. Jézus nem egy kis választott csoport kedvéért küldetett Atyjától: Izrael egész népének, sőt az egész világnak kell meghirdetnie, megmutatnia, hogy csakugyan eljött az Isten országa. Ezért megy fel mégegyszer, utoljára Jeruzsálembe, és pedig éppen a pászkaünnepekre, a zsidó húsvétra, amikor milliós számra gyűltek össze a zarándokok a szent városban. Tudta jól, mi vár rá, amikor belép ellenségei fellegvárába. Tudta, hogy ő meg nem alkudhat; tudta, hogy nem fog megfutamodni; tudta, hogy csodatevő hatalmát nem fogja használni saját életének megvédésére (Jézus a saját maga javára soha csodat nem tett, mindig csak a mások javára). Így tehát biztos, hogy életét veszik. Mégis felmegy Jeruzsálembe. Szavának az emberek nem hittek: most élete áldozatával hirdeti mégegyszer, amit egész élete jelentett:

eljött az Isten kegyelmének országa; szeretet az Isten, és aki kitart a szeretetben, az Istenben él, és az Isten őbenne.

Mikor bevonult Jeruzsálembé, egy pillanatra föllángolt a tömeg régi lelkesedése (Mt 21, 8-11). De Jézus nem használja fel a tömeg megmozdulását arra, hogy ellenségei fölé kerekedjék. Egyre inkább összeszűkül körülötte a cselszövés hálója. Apostolainak egyike, Júdás vállalkozik arra, hogy ügyesen a hatóságok kezére játssza. Talán azért lett áruló ez a Júdás, mert ő is, mint annyian mások, Jézusban a rómaiak elleni felkelés vezérét várta, és csatlakozott reményében.

Szenvedés és halál

Jézus ekkor mégegyszer, utoljára közös vacsorát tart apostolainak kis csoportjával. Ezen a búcsúvacsorán egy végtelenül egyszerű és egyben csodálatos szertartással fejezi ki létének, hivatásának egész lényegét. Kenyeret vesz kezébe, megtöri és odanyújtja tanítványainak e szavakkal: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem, amely értetek adatik.” A vacsora végén kezébe vesz egy borral telt kelyhet, és szintén odanyújtja tanítványainak „Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az új szövetségé, amelyet sokakért kiontanak. Ezt tegyétek az én emlékezetemre” (Mk 14, 22-24; Lk 22, 17-20; Szent Pál első levele a korintusi híveknek 11. 24-25). Az új szövetség, amelyről a próféták beszéltek, íme most valósul meg. Jézus maga az újszövetség megtestesítője; életének áldozata révén teremődik meg Isten és az emberek között az örök béke és egység.

Vacsora után kimentek egy Getszemáni nevű kertbe. Ott a sötétben elfogta Jézust a halálfélelem. Térdre roskadva könyörög az Istenhez: „Abba, Atyám te mindent megtehetsz. Vedd el tőlem ezt a kelyhet (ti. a szenvedéseket). De ne úgy legyen ahogy én akarom, hanem ahogyan te” (Mk 14, 36). Jézus átment mindenben, amin ember csak átmehet, a legborzasztóbb halálfélelem tusáján is. De a legmélyebb gyötreléből is csak ez a szó fakad ajkán: „Atyám, legyen meg a te akaratod!”

Alighogy befejezte imáját, megjelent Júdás egy csoport rendőrrel és katonával. Elfogják, megkötözik, és a papi főtanács elé vezetik.

Jézus pere az igazságszolgáltatás megcsúfolása. Már a tárgyalás kezdete előtt meghozták a bírák a halálos ítéletet (Jn 11, 50). Mégis ebben a rút perben volt egy nagyszerű pillanat. A tárgyalást vezető főpap, Kaifás, Jézusnak szegezi a kérdést: „Te vagy-e a Messiás, az áldott Isten fia?” Erre Jézus, aki összekötött kezekkel, arcán ütések nyomával áll ott 71 bírása előtt, teljes nyugalommal így felel: „Én vagyok. Látni fogjátok, hoy az Emberfia ott ül a Mindenható hatalmának jobbján, és eljön az ég felhőin” (Mk 14, 61-62). Még eddig sohasem tett nyilvánosan ilyen kijelentést. Most, hogy eljött az „órája”, nem akar koholt vádak miatt meghalni: megmondja nyíltan, kicsoda és mi a hivatása; hadd legyen ez az oka ítéletének. Fel is kiált azonnal a főpap: „Káromkodott!” Ez a véresre vert rab nemcsak azt meri állítani, hogy ő Izrael szabadítója, hanem ember létére egyenrangúnak mondja magát a felséges Istennel! Hogy az égben valaki Isten trónusán, az ő jobbján foglaljon helyet! Micsoda vakmerőség! Általános a felháborodás: „Méltó a halálra!” — recseg a kiáltás.

Halálos ítélethozatal jogát a római hatóságok Jeruzsálemben fenntartották maguknak. Így a főtanács Jézust a római helytartó, Pilátus elé vezetteti, hogy kieszközölje tőle ezt az ítéletet. A fő vádpont itt, teljesen alaptalanul, politikai lázítás volt (Lk 23, 2). Pilátus eleinte nem akar halálos ítéletet hozni, mert Jézust ártatlannak tartja. De mikor látja, hogy az ítélet megtagadása politikai pályafutásának hátrányára válnék, némi huzavona után enged, és kimondja az ítéletet: keresztrefeszítés. Jézust a katonák és szolgák összeverik, leköpdösik, megkorbácsolják, és végül a Jeruzsálem melletti Golgota (Kálvária) dombon keresztre szögezik.

Három óráig kínlódott Jézus a keresztfán. Mintha minden emberi gonoszság rászakadt volna, hogy összetörje. Az Isten pedig hallgat, nem lép közbe, elrejtí arcát. Micsoda kísértés volt ez! Nyilvános működése kezdetén a Szentírás szerint megkíséreltette az ördög azzal, hogy fordítsa a maga hasznára csodatevő hatalmát, fitogtassa az emberek előtt kiváltságait, törjön földi hatalomra. Jézus ezt az emberek részéről is ismételtén megújuló kísértést a leghatározottabban visszautasította: szegényen, szelíden, alázatosan élt, csak az Isten tiszta szeretetének

tükréként. De most egészen más oldalról sokkal borzasztóbb kettőskísértés támadja meg. Azt hirdette: „Szeresd ellenségedet” — és ellenségei most a legcsúfondárosabb és legkínosabb módon veszik el életét: hogyan lehet hát az ilyen ellenséget szeretni? Minl dig az Isten iránti feltétlen bizalmat hirdette, és teljes odaadással teljesítette akarátát, — és ez az Isten most hagyja, hogy kivégezzék, az ujját sem mozdítja szabadítására: hogyan lehet hát bízni az ilyen Istenben? Ez volt az a kettős kísértés, amely Jézusra támadt utolsó óráiban. És Jézus válasza? „Atyám, bocsáss meg nekik, hisz nem tudják, mit tesznek” — ez első szava a kereszten (Lk 23, 34), egyben válasz az első kísértésre. Még most is szeret, bírját is, hóhérait is, mindenkit, mindvégig. Szeret és megbocsát. „Senki sem szeret jobban, mint az, aki életét adja barátaiért” — mondta (Jn 14, 13). És most életét adja minden emberért; neki minden ember barát, azok is, akik elárulják, gyűlölik, elvetik. Utolsó szavával pedig Istenhez fordul a kereszten, akitől oly elhagyottnak érezte magát: „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet” (Lk 23, 46). Ez a válasza a második kísértésre. Hívó bizalommal, fíú engedelmességgel hajtja le fejét, és leheli ki lelkét.

Jézus egész élete az Isten és emberek iránti szeretet himnusza, halála pedig e kettős szeretet csúcspontja. Ezért tárja fel halála tökéletesen az Isten szeretetét. Itt tárul fel véglegesen, milyen „az élő Isten Fia”: önfeladó, önátadó, bizó, mindent az Atya kezéből elfogadó, mindent az Atyának visszaadó, az Atya szerető szívével teljesen egybeforrott végtelen jóság. Megérezte ezt a keresztnél örködő római százados is: Jézus halála pillanatában megdöbbenve kiáltott fel: „Ez az ember valóban Isten Fia volt” (Mk 15, 39).

A tanítványok szemében azonban Jézus szégyenletes halála csak azt jelentette, hogy mindennek vége. Lám, nem tudta saját magát megmenteni. És Isten sem mentette meg a haláltól. Tévedés volt hát minden? Ilyen gondolatok jártak a rémült tanítványok fejében. Félelmükben szétfutottak vagy elbújtak. Úgy látszott, hogy Jézus mozgalma teljes kudarcba fulladt.

Feltámadás

És ekkor történt valami: valami, amiről az újszövetségi Szentírás minden lapja tanúskodik, és ami a kereszténység világmozgalmának születését okozta. Jézus halála után harmadnapon, mikor szoros tanítványi körbe rettegve, remegve ott gubbasztott egy zárt szobában, egyszer csak azt veszik észre, hogy Jézus ott áll közöttük. „Békesség nektek!” — hangzik szava. „Ne féljetek, én vagyok!” (Lk 24, 36-39; Jn 20, 19-23). A tanítványok eleinte azt sem tudták, hová legyenek az ijedtségtől, meglepetéstől. De végül is betöltötte szívüket a bizonyosság: Jézus feltámadt! Jézus él!

A feltámadását sejtető első jel az volt, hogy amikor néhány asszony húsvét reggelén sírját ment látogatni, a sírt üresen találták. Ez a hír nem győzte meg a tanítványokat, sőt még nagyobb zavarba ejtette őket (Lk 24, 22-23). De miután „sokféleképpen bebizonyította nekik, hogy él: negyven napon át ismételten megjelent nekik, és beszélt az Isten országáról”, mint az Apostolok Cselekedeteinek könyve elbeszéli (1, 3), végül is betöltötte szívüket a rendületlen hit: „Krisztus feltámadt a halálból, elsőként a halottak közül” (Pál első levele a korintusiaknak 15, 20). Ezért nyílt szívükben a tántoríthatatlan remény virága: „Krisztus mindent életre kelt” (uo. 22). Nemcsak ő, hanem mi is, akik benne hiszünk és remélünk, akik vele szeretünk, bízva várjuk feltámadásunkat.

Szent Pál említett levele alig 25 évvel íródott a húsvéti események után. Benne beszámol a szemtanúk: Péter, Jakab, valamennyi apostol, ötszáz tanítvány — Pál maga találkozott és hosszasan beszélgetett ezekkel a szemtanúkkal (Galatáknak írt levél 1,18) — és a saját maga élményeiről (15. fejezet). Ez a beszámoló még ma is megéreztetni az olvasóval az első keresztények repeső szívét: az a Jézus, aki vesztesnek látszott, az igazi győző: Isten feltámasztotta a halottak közül. Jézus valóban a várva várt Krisztus, a Szabadító, a Messiás. Ő az Úr, a hatalmasabb a legnagyobb úrnál, a halálnál is. Él az Atyaistennél, és ugyanakkor láthatatlanul, de valóságosan velünk van minden nap a világ végéig (Mt 28, 20).

Jézus feltámadása a keresztény hit alaptétele. Ez a feltámadás egészen más jelentőségű, mint például az, amikor Jézus barátját,

Lázárt negyednapra feltámasztotta sírjából (Jn 11, 11-45). Lázár csak halandó életét folytathatta tovább néhány évig. De a feltámadt Jézus „többé nem hal meg, a halál nem lesz többé úrrá rajta” (Rómaiaknak 6, 9). Jézus feltámadása Isten végleges győzelme a halál felett. Isten nem a halál barátja, hanem az életé. Nem azért teremtette a világot, hogy mindaz a szép és jó, ami benne terem, végül is porrá váljék. Nincs szebb és jobb, mint a szeretet, azért a szeretet és minden alkotása örökké él. Jézus halálában a szeretet a csúcspokát érte el. Ha van Isten, ha az Isten szeretet, ha ő küldte Jézust és méltó Jézus bizalmára, akkor Jézus halála nem lehet bukás és vég, hanem csak örök élet kezdete. „Itt hagyom a világot és visszatérek az Atyához” (Jn 16, 28) — e szavakkal fejezi ki egyszer Jézus halálát és feltámadását. Vissza az Atyához! Az Atya pedig minden élet forrása.

A Szentírás szerint Jézus testileg támadt fel. Azonban ugyanakkor hangoztatja a Szentírás, hogy a feltámadt test tulajdonságai egészen mások, mint a halandó emberi testé (1. korintusi levél 15, 35-49). A feltámadt testre már nem érvényesek a tér és az idő törvényei: Jézus zárt ajtókon át jelenik meg, egy pillanat alatt eltűnik stb. Ezért térhez és időhöz kötött képzelőtehetségünkkel a feltámadt test mivoltát elgondolni sem tudjuk. A Jézus testi feltámadásáról szóló hit mindenkifelett azért fontos, mert világosan kifejezi a következő alapvető igazságot: a *keresztfán meghalt Jézus és a feltámadt Krisztus egy és ugyanaz*. Az a názáreti Jézus, aki mint a tiszta Isten- és emberszeretet megtestesítője járt itt a földön és halt meg, az él most örökké, mint feltámadott Úr Krisztus. Szeretete, amely egész életén át növekedett és halála pillanatában érte el teljességét, mindörökre virraszt fölöttünk. A test az emberek közötti érintkezés eszköze. Tehát a testben történt feltámadás azt is jelenti, hogy Jézus láthatatlanul, de valóságosan, állandó kapcsolatban van velünk. Nincs már magányos ember, mert a feltámadt Krisztus minden ember vándorlásának útítársa. Jézus feltámadása által a történelem elvben már elértezett végpontjára. Így a feltámadt Krisztusba vetett hit fényében megértjük az egész történelem értelmét: mindennek az a célja, hogy Jézus által, a Szentlélek erejéből, minden ember szabadon és

szívből higgyen Isten jóságának és éljen szeretetének. Így lesz végül „Isten minden mindenben” (1. korintusi levél 15, 28), a szeretet minden mindenben.

A Szentlélek eljövetele

A Szentléleknek ezt az erejét kezdték érezni a tanítványok Jézus feltámadásának napjától kezdve. A Szentlélek nem öltött testet, mint Jézus, azért még nehezebben tudunk fogalmat alkotni róla. A Szentírás, szokása szerint, képekkel, mély szimbólumokkal érezteti meg kilétét. Például azt mondja, hogy ő az Isten lehelete. Az ószövetség prófétái megjövendölték, hogy ez a Lehelet fog lakozni teljes bőségben az Üdvözítőben (Izaiás 11, 2), és betölti az újszövetség népének minden tagját (Joel 3, 1-5). Húsvét estéjén a feltámadt Jézus rálehel tanítványaira, és így szól: „Vegyétek a Szentleket” (Jn 20, 22). Ötven napra rá, pünkösdkor, újból tapasztalják a tanítványok, hogy elárasztja őket a Szentlélek isteni ereje. A Lélektől ösztönözve túlradó örömmel lépnek először a nyilvánosság elé, és hirdetik: „Jézust feltámasztotta az Isten, ennek mi mind tanúi vagyunk” (Apostolok Cselekedetei 2, 32). Tudja meg hát mindenki „teljes bizonyossággal, hogy az Isten azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek, Úrrá és Messiássá tette” (uo. 36).

Ezzel a hitvallással indultak neki Jézus tanítványai a világnak. Ezért szenvedtek vértanúhalált. Ezzel térítették meg végül is a római birodalom népeit. Ezt az örömhírt viszik ma is Krisztus hírnökei a világ minden országába. Krisztus feltámadt: nem búcsú a vég, hanem találkozás; nem hervadás, hanem virágba szökés; nem halál, hanem élet, diadalmas élet.

Jézus, az Isten egyszülött Fia

Jézus feltámadása fényében értették meg végre a tanítványok világosan azt is, ki is ő voltaképpen. Már földi működése idején is sejtették szavaiból és viselkedéséből, hogy ő fölülmúl minden eddigi prófétát, és az Istennel egészen egyedülálló fiúi viszony-

ban áll. Ha nem így lenne, hogyan jelenthetné éppen az ő eljövele az idők teljességét, az Isten országának kezdetét? Ha nem így lenne, hogyan módosíthatná Isten törvényét, hogyan bocsáthatná meg az emberek bűneit? De teljes világossággal csak a feltámadás élményében nyílt meg előttük Jézus létének titka: Az a Jézus, aki mint feltámadott Úr az Atya jobbján ül, aki mint örök közbenjáró kapcsolja össze a világot Istennel, akivel egyesülve magával Istennel leszünk egyé, aki mint saját lehetét adja nekünk a Szentlelket — nem lehet pusztá ember, nem lehet pusztá teremtmény. Jézus kétségkívül ember: anyától született, gyermekből férfivá növekedett, örült és szomorkodott, dolgozott és elfáradt, volt hogy haragtól szikrázott a szeme, volt hogy kimondhatatlan szeretettel pihent meg az embereken, olykor kitörő öröm vett rajta erőt, máskor kiverte testét a félelem hideg verítéke. Úgy élt, úgy halt meg, mint valóságos ember, és mint ember támadt fel, hogy emberként éljen örökké. De ez a Jézus nem *csak* ember: léte ugyanakkor *isteni* is. Olyan Krisztus, mint egy híd, amely egybekapcsol Istent és embert. Isten is meg ember is; ezért az egyetlen közvetítő (1. levél Timóteusnak 2, 5). Nem azonos az Atyaistennel: hiszen az Atya „szeretett Fiam”-nak szólítja (Mk 1, 11), ő pedig „Atyám”-nak nevezi. De az ő léte is isteni, tehát ő is Isten. Éspedig nemcsak földi pályafutása végén lett Istenné, hanem kezdettől fogva az. Pál, János és a többi őskeresztény hithirdető az Isten Igéjéről, Bölcsességéről, Erejéről szóló ószövetségi tanítás felhasználásával így fejezték ki ezt az igazságot: Az Atyaistennel együtt kezdettől fogva, örökké létezik az isteni Ige. Ez az Ige az Atya egyszülött Fia, az Atyától öröktől fogva származó és hozzá örökké visszaáradó isteni Bölcsesség (Jn 1, 1-3; Pál levele a filippieknek 2, 6, a kolosszeieknek 2, 15-20). Ez az Ige Isten, mint az Atya, mert az Atya egész istenségét neki adva „szüli”. Ez az Ige lett érettünk és a mi üdvösségünkért emberré (megtestesülés) (Jn 1, 14). Isten tehát saját örök, egyszülött Fiát küldte el hozzánk, hogy emberi élet formájában élje meg az istenfűség lényegét: mindent az Atyától kapni, mindent az Atyának visszaadni.

Szentháromság

Ez a mélységes és titokzatos igazság egészen új ismeretet ad nekünk az Istenről: egy az Isten, de nem magányos. Az Isten léte: örök szeretetáram, szeretetkapcsolat az Atya és Fiú között. Az Atya mindenét odaadva szüli Fiát, a Fiú mindenét visszaadva szereti Atyját. A Szentlélek pedig e kölcsönös önátadás gyümölcse és formája: isteni szeretetkapocs. Ezt az igazságot nevezzük a Szentháromság titkának: egy az Isten, de léte három személy viszonyából áll. Az első személy az Atya, minden jószág forrása; a második a Fiú, az Atya jószágának tökéletes képmása; a harmadik a Szentlélek, az Atya és Fiú szeretetkapcsolata. A Fiúisten megtestesülése és a Szentlélek küldése által mi emberek az Isteni Szentháromság életében részesülünk. Jézus testvérei leszünk, akikben maga Jézus él és akiket Jézus leheleteként a Szentlélek éltet, az Atyaisten fiaivá fogad, így kiáltjuk a szívünk mélyén lakozó Szentlélek sugalmazására: „Miatyánk!”

Megváltás

A Szentlélektől megvilágosított keresztényeknek ez a hite új fényt vet Jézus halálára is. Nem volt ez a halál véletlen balszerencse vagy történelmi szükségszerűség következménye, hanem az Isten örök szeretetének tökéletes kinyilatkoztatása. „Úgy szerette Isten a világot — tanította maga Jézus, — hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen” (Jn 3, 16). „Isten saját Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért áldozatul adta” (Rómaiakhoz 8, 32), „amikor még bűnösök voltunk” (5, 8). A sötétség minden hatalma rávetette magát erre a Jézusra, hogy kioltsa benne a szeretet lángját. De amint a bűn minden faja — a jeruzsálemi hatóságok önzése, érdekhajhászása, önteltsége, gőgje, Pilátus érdekeső gyávasága, Júdás árulása, az apostolok megfutamodása, a csöccselék durvasága, a pribékek kegyetlensége — határtalan szenvedés formájában testébe és lelkébe vajt, az őbenne mind szeretetté, egyre nagyobb szeretetté, mindent megbocsátó végtelen szeretetté változott. Gyilkosaiért imádkozó, szeretetből halálba menő ember: ez az a lét-

forma, amelyben az Isten Fia alakot ölt a teremtett világban, és így mintegy tükörképként kifejezi és a világba oltja az Atyaisten határtalan jóságát. Isten a bűnt gyűlöli, mert ellenkezik lényegével és mert tönkreteszi az embert. De ebben a bűnös világban ott áll a bűnösök kezétől szétmarcangolt, mégis értük imádkozó és űket szerető Isten Fia. Ez a Jézus, mint az egész emberiség képviselője, tökéletes szövetségkötő az Atyával szemben; őbenne talál az Isten végre méltó választ hívására. Ezért Isten az egész emberiséget az értünk élő, haló, értünk feltámadt Krisztuson keresztül nézi. Azért küldte el Fiát, azért akarta, hogy csak az igazságnak és szeretetnek éljen — ami Jézust végül is elkerülhetetlenül a keresztre juttatta —, azért támasztotta fel, hogy így őrajta keresztül nézhessen mindig ránk, Fia testvéreire. A meghalt és feltámadt Jézuson át leheli belénk Szentlelkét, hogy mint friss szél, elfújja lelkünkéből a bűn sűrű ködét, és elárassza szeretetének napjával. Így lesz Jézus szenvedése és halála mintegy váltópénz, amellyel Isten a bűn rabságából kivált, és saját tulajdonává tesz (Péter első levele 1, 18; 2, 9). Tulajdonjoga jeleként pedig ránk üti a Szentlélek pecsétjét (Pál levele az efezusiakhoz 1, 12).

Jézus egész élete út számunkra. Út az Atyához, út az élethez, út egymáshoz. Jézus jár elől, mi követjük. Halála és feltámadása az a lendítő erő, amely minket elindít és mozgásban tart mindvégig: „Krisztus szeretete ösztönöz minket... Ő azért halt meg mindenkiért, hogy akik élnek, nem aguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és föltámadt” (2. korintusi levél 5, 14-15).

2. „ISTEN HÁZANÉPE”

Jézus él bennünk

Jézus meghalt, feltámadt és elküldte Szentlelkét, hogy „Isten szétszórt fiait egybegyűjtse” (Jn 11, 52). Ezt a megbízást adja a feltámadt Úr apostolainak is: „Menjétek, tegyétek tanítványommá mind a népeket... S én veletek vagyok mindennap, a világ végéig” (Mt 28, 19-20). Ugyanezért imádkozott Jézus Atyjához az utolsó vacsorán: „De nemcsak értük (a tanítványokért) könyörgök, hanem azokért is, akik a szavukra hinni fognak bennem. Legyenek mindnyájan egy. Amint te, Atyám bennem vagy s én benned, úgy legyenek ők is bennünk, hogy így elhiggye a világ, hogy te küldtél engem... Én bennük, te bennem, hogy így ők is teljesen egy legyenek” (Jn 17, 20-23).

„Én bennük” — a feltámadott Jézus él mibennünk, és eltölt Szentlelkével. Ez az a felbecsülhetetlen kegyelem, amelyet Isten ad az újszövetség híveinek: önmagát adja. Így leszünk az Isten házanépévé, az Atya gyermekeivé, Jézus testvéreivé és testének tagjaivá, a Szentlélek élő templomává. A Krisztus és a Szentlélek által belénk oltott új élet megnyilvánulása bennünk a hit, a szeretet és a remény.

Hit

A keresztény hit személyes viszony az Istennel. „Istenem, én hiszek tebenned, ráhagyatkozom jószágodra, ráhagyatkozom szavadra” — ez a hívő ember alapbeállítottsága. „Megismertük a szeretetet, amellyel Isten szeret bennünket, és hittünk benne” — mondja első levelében Szent János (4, 16). Maga Isten szól hozzánk Jézus szava, élete, halála, feltámadása által: „Ember, hidd el, hogy veled vagyok, hogy fontos vagy nekem. Hidd el, hogy

ha rám teszed életedet, az nem vész kárba. Hidd el, hogy én vagyok az örök szeretet. Hiszed-e? Aki erre a hívásra igennel felel, annak van hite. Isten szavára, hűségére építi egész életét; Isten kezébe teszi le halálát. Nem elvont elméletek elfogadása a hit, hanem életformáló elhatározás.

Csak olyan ember képes erre az elhatározásra, akinek a szíve mélyén felcsillan a Szentlélek fénye, és felismerteti a keresztre feszített Jézus vérbe borult arcán az Isten diadalmas szeretetének ragyogását (2. korintusi levél 4, 6). Csak az az ember tud bekapcsolódni minden idők keresztényei hitvallásának kórusába, akinek lelke húrjait a Szentlélek ráhangolta az Isten zenéjére. Nem ember műve az, hogy az evangélium szava az emberszív mélyéig hatoljon, hanem Istené, aki „megnyitja szívünket” (Apostolok Cselekedetei 16, 14). Ez a kegyelem pedig vajmi nehezen férkőzik be az öntelt, magabiztos, dicsőségahajhászó, haszonleső, tudálékos ember szívébe. Azokat árasztja el a Szentlélek, akik vágyakoznak az igazságra, „éhezik és szomjaznak” (Mt 5, 6). „Senki sem jöhet hozzám, ha az Atya, aki küldött, nem vonzza” — mondja Jézus. — „Mindenkinek hallgat az Atyára és tanul tőle, hozzám jön” (Jn 6, 44-45). Így tehát a hit Isten kegyelmi ajándéka. De egyben az ember legszemélyesebb elhatározása is. Sem csodák ezrei, sem a Szentlélek sugalmazása nem kényszeríti az embert az istenhitre. Ezek a jelek beláttatják ugyan ez elfogulatlan emberrel, hogy ésszerű elfogadni Jézust, mint Isten kinyilatkoztatóját, de valóban hinni csak az fog, aki elszánja magát, hogy belevesse önmagát Isten feléje nyújtott karjába. Ezért van kitéve állandóan kísértésnek a hit; hiszen annyi minden történik a világon, ami mintha cáfolná az Isten jóságát. De akit „Krisztus magához ragadott” (Filippieknek írt levél 3, 12), aki belekapaszkodott Krisztus kezébe, azt semmi erő onnan el nem szakíthatja. „Hiszek Jézus Szívében. Hiszek az Atyaisten szeretetében. Hiszek a szeretet végső győzelmében. Történjék bármi, én hiszek!” — ez volt mindig, ez ma is az igazi keresztények rendíthetetlen hitvallása.

„Én hiszek” — de nemcsak én! Pétertől, Páltól kezdve a világ végéig a földi zarándokutat járó számtalan keresztény testvérrel együtt: *mi* hiszünk! Ez a „mi” ott lüktet az öt világrészen

milliónyi hittestvérünk lelkében. „Mi hiszünk” az egy Istenben, az egy Krisztusban, az egy Szentlélekben. Együtt állunk az Isten hűségének szikláján; együtt leltük meg minden valóság értelmének kulcsát. Mert Isten szava, amelyet hittel elfogadunk, nem a valóságtól elvonatkoztatott, összefüggéstelen tételek sorozata: szer- ves egész az, amelynek gyújtópontja fényt vet minden valóságra. Hitünknek ezt a gyújtópontját különböző szavakkal fejezhetjük ki, de ezek lényegében mind egyet jelentenek. Jézus így mondta: „Eljött az Isten országa.” Pál így mondta: „Urunk Jézus vétkeinkért halált szenvedett és megigazulásunkért feltámadt” (Római levél 4, 25). János így mondta: „Az Isten szeretet, és aki kitart a szeretetben, az az Istenben marad, s az Isten is benne marad. Nem esik ítélet alá, hanem már át is ment a halálból az életre” (János 1, levele 4, 16; János evangéliuma 5, 24). A földkerekség püspökeinek nemrég lefolyt nagy gyűlése, a második vatikáni zsinat így mondja: „Velünk van az Isten. Kiszabadít a bűn és halál sötéttségéből, és feltámaszt az örök életre.” Az ősegház korából származó hitvallás — mai nyelvre átírva — így mondja: „Hiszek a mindenható Atyaistenben, mindenek teremtőjében. Hiszek Jézus Krisztusban, az ő Fiában, a mi Urunkban, aki éret- tünk emberré lett, meghalt, feltámadt. Hiszek a Szentlélekben. Hiszem, hogy van anyaszentegyház, bűnbocsánat, feltámadás, örök élet.” Vagy így is mondhatjuk: „Az Atyaisten, amikor elkül- di Fiát, Jézus Krisztust és a Szentlelket, önmagát adja nekünk, hogy higgyünk szeretetében, szeressünk, ahogy ő szeret, és így a Szentlélektől vezetve, Jézus által eljussunk az isteni örök életre”.

Szeretet

Az olyan ember szívében, aki ezt teljes meggyőződéssel hiszi, a hit természetes következményeként kisarjad a szeretet hajtása. Már Szent Pál megmondta a galatáknak: „Csak a hit számít, amely a szeretetben teljeseedik ki” (5, 6). A hitből fakadó igazi szeretet: ez minden. Hogy mi az igazi szeretet azt szóval elmagya- rázni alig lehet; aki megtapasztalja, az érti csak. Ha valaki azt kérdezi, mi a szeretet, legjobb talán így válaszolni neki: „Nézz Jézusra. Nézz az ő életére, halálára. Az, amit ott láatsz, az a szere-

tet!” Az igazi szeretet egybeforrás a végtelenül szerető Isten szívével. „Ha az Isten így szeretett minket, nekünk is szeretnünk kell egymást” — mondja a szeretet tanítványa (János 1. lev. 3, 11). Szeretnünk, nem üres szóval, hanem tettel, szívből, igazán, készen még arra is, hogy életünket áldozzuk embertársunkért. Az igazi szeretet nem zár ki senkit, ellenséget sem. Szenved ugyan a rossz emberek rosszasága miatt, de mégsem gyűlöli őket, hanem jó hozzájuk, boldogságukra törekszik. Ember a maga erejéből el nem juthat ilyen feltétlen szeretetre. Akkor fogunk igazán szeretni, ha a Szentlélektől vezetve hisszük, hogy Jézus „szeretett engem és feláldozta magát értem” (Galatáknak 2, 20), hogy ugyanígy szereti valamennyi embertársamat is, ezért tehát minden ember „testvérem, akiért Krisztus meghalt” (1. korintusi levél 8, 11). Akkor fogunk igazán szeretni, ha „a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete” (Rómaiaknak 5, 5). Az olyan ember, akiben nem él Krisztus és a Szentlélek, irigykedik, gyűlölködik, bosszút forral, örül mások kárán, verseng, másokat érdekei és élvezetei eszközéül használ, másokat eltiporva törekszik fölfelé, nem látja meg a könnyet a másik ember szemében, mit sem törődik más bajával; még jó, hogyha csak szemet szemért, fogat fogért követel, és nem üti agyon azt, aki kiverte a fogát vagy kivájta a szemét. Szeretni, ahogy Jézus szeretett, csak akkor kezd lehetségessé válni, ha mind mélyebben és mélyebben átjárja egész lényünket a Szentlélek.

Senki sem írta le jobban ezt a szeretetet, mint Szent Pál a korintusiaknak írt első levél híres szeretet himnuszában:

A szeretet türelmes, a szeretet jóságos,
a szeretet nem féltékeny, nem kérkedik, nem is kevély,
nem tapintatlan, nem keresi a maga javát,
nem gerjed haragra, a rosszat nem rója fel . . .
mindent eltűr, mindent elhisz,
mindent remél, mindent elvisel. (13, 4-7)

„A Lélek gyümölcsei: szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás” (Galatáknak 5, 22).

Az igazi szeretet tehát magában foglalja az Isten valamennyi parancsának örömteli megtartását. Jól mondja Pál: „Ne törj házasságot, ne ölj, a másét ne kívánd, s ami egyéb parancs még van, mind ebben az egyben tetőződik: Szeresd embertársadat, mint saját magadat” (Rómaiaknak 13, 9). Isten tízparancsolatának foglalata nem egyéb, mint a szeretet és a belőle fakadó élet.

Nincs erősebb kötelék a szeretetnél; és mégsem bilincs. Nincs feltétlenebb szolgálat, mint amelyet a szeretet parancsol; és mégis: a szeretet szabadság. Nincs nagyobb szenvedés, mint amibe a szeretet sodorja az embert; és mégis a szeretet a legnagyobb öröm. Nincs, ami védtelenebbé teszi az embert, mint a szeretet, és mégis ez a legnagyobb erő. Csak a szeretet számít, mert a szeretet örök.

Remény

A keresztény remény nem egyéb, mint meggyőződés arról, hogy a szeretet örök. Alapja hitükön Isten szeretetében és Krisztus feltámadásában. Mert az Isten szeretet és mert Krisztus feltámadt, azért tudjuk, hogy semmi kárba nem vesz, hogy már itt megkezdődik az örök élet, hogy erősebb a halálnál a szeretet. Tudjuk, hogy a hűséges Isten majd új eget és új földet teremt; ott beérik minden gyümölcs, amelyet a Szentlélek napja érlelt. Tudjuk, hogy amikor az igazságért, igazságosságért, szabadságért, szeretetért élünk, dolgozunk, küszködünk itt a földön, titokzatos módon az Isten eljövendő örök országában megvalósuló testvéri közösséget készítjük elő. Tudjuk, hogy velünk van az Isten, és általunk építi a teremtett világot a beteljesülés felé. Hisszük, hogy életünkben, halálunkban az Istené vagyunk, és hogy akik az Istenben szeretjük egymást, ha meghalunk is, élni fogunk. Ez a mi reményünk, és ez „a remény nem csal meg” (Rómaiaknak 5, 5), mert alapja az Isten hűsége, Krisztus feltámadása és a Szentlélek isteni ereje. Olyan ez a remény, mint egy kis mécses lángocskája, amelyet a Szentlélek olaja táplál. Rátör mindenfelől a világúrt betöltő sötétség, mégsem tudja eloltani. Mert ha óriásnak is tűnik a sötétség, elég, hogy egy kis lángocskája a közelébe érjen, és máris kitűnik: a sötétség semmi, erősebb a fény! Csodálatos láng ez a remény, amelyet ezer kiábrándulás, csalódás sem

tud kioltani. Hatalmas erő kell, hogy éltesse és táplálja a századokon át: Isten Lelkének ereje.

Egyház

Hit, remény, szeretet: együtt hinni, egymás szeretetén felgyúlva mindenkit szeretni, remélni, hogy együtt elérkezünk az Atya házába: ez az Isten házanévének krisztusi életformája. A kereszténység kezdetétől fogva az apostolok hithirdetésének eredményeképpen ilyen közösségek alakultak meg mindenfelé. Ezek a közösségek „Krisztus gyülekezetének” (görögül: „ekklézsia”, ennek magyar fordítása az „Egyház” szó) nevezték magukat. Krisztus gyülekezete, az Egyház tehát nem más, mint a Krisztusba hívő embereknek a Szentlélektől éltetett közössége. Feje Krisztus, a hívek pedig a főhöz kapcsolt tagjai Krisztus testének (1. korintusi levél 12, 13). Mindegyiket a maga módján vezeti az egy Szentlélek, a közösség alapvető köteléke. Az Egyház Isten új népe. Már nem egy népfaj a választott nép, mint az ószövetség korában volt, hanem a világ minden népfajából egybegyült hívők serege. Krisztus megváltásának és a szentlélek kegyelmének köszönhető ez. Valamennyi tagja Istennek szabad fia, keresztény méltóságukban egyenlők Isten előtt. Alkotmánya a krisztusi parancs: „Szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket.” Ez az egy Egyház terjed el az egész földtekén és valósul meg mindenütt, ahol keresztények gyűlnek össze, hogy meghallgassák az Isten igéjét, megüljék Krisztus emlékünnepeit, együtt vallják meg hitüket, ápolják szeretetüket, szítsák fel reményüket. Bármilyen kicsiny és szegényes is az ilyen gyülekezet, megvalósul benne az Isten Szentegyháza, jelen van maga Krisztus, hiszen ő mondta: „Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük” (Mt 18, 20).

Szenhagyomány és Szentírás

A krisztusi evangélium hirdetése gyűjti össze az embereket az Egyházba; ezért fordított kezdettől fogva az Egyház nagy gondot a reábízott krisztusi tanítás sértetlen megőrzésére és továbbadására (Pál 1. levele Timóteusnak 6, 20). Így száll tovább

nemzedékről nemzedékre az Egyházban az „apostoli hagyomány”. Ez a hagyomány Jézusból forrásozik, apostolainak tanításán alapszik, és az Egyházat életető Szentlélek oltalma alatt hömpölyög tovább hatalmas folyamként a századokon át. Kifejezője az Egyház egész élete, tanítása, imája.

Azonban Isten úgy kívánta, hogy ne csak élő szóban, hanem írásban is meg legyen örökítve a krisztusi evangélium, örömhír lényege. Ezért ösztönzött néhány kiválasztott embert arra, hogy a Szentlélek sugalmazása szerint írásba foglalják. Az így született írásokat nevezzük „újszövetségi szentírásnak”, „újszövetségnek”. Már a zsidó népnek volt egy könyvgyűjteménye, amelyet „szentírás”-nak nevezett, az Isten Lelkétől sugalmazott írásnak tartott, és feltétlen tekintélyként fogadott el. Jézus maga is a Szentlélektől sugalmazott műnek tekintette (Mt 22, 43; Lk 22, 37). De szerinte ez még nem Isten végső szava az emberiséghez. Ezért sok minden, ami ebben olvasható, még nem tökéletes, és csak ideiglenes érvényű. Sőt Jézus szerint találunk benne olyan részeket is, amelyek az emberek „szívének keménységét” tükrözik (Mt 19, 8). Ezért is állítja szembe saját tanítását a „régieknek” adott parancsokkal (Mt 5, 21-42). Így hát a Jézusban megvalósult „új szövetség” fényében a mózesi szövetség, „ó-szövetséggé” lesz, és az azt tartalmazó szentírás „őszövetségi szentírás”-sá. Isten végső szava a megtestesült Ige: Jézus Krisztus (lásd a Zsidókhoz írt levél elejét). Ezért a róla szóló újszövetségi szentírás az egész szentírás csúcspontja és értelmezésének kulcsa. Az egyetlen Egyház a Szentlélektől vezetve fölismerte, melyek azok a könyvek, amelyek ezt alkotják: a négy evangélium, az Apostolok Cselekedeteinek könyve, huszonegy apostoli levél, nagyobb rész Szent Páltól, és a Jelenések Könyve. Amint a jófülű zeneértő mindjárt felismeri egy nagy zeneszerző művét, úgy a Szentlélektől élehallóvá tett Egyház felismerte ezekben a könyvekben isteni Jegyesének hangját.

A teljes Szentírás a keresztény Egyház felbecsülhetetlen kincs. Kétezer éve számtalanszor másolták le, nyomtatták ki, fordították le a világ minden nyelvére. Ma is a legolvasottabb könyv a világon. Még a nagy többségében nem keresztény Japánban

is évente több, mint három millió példányt vásárolnak az emberek. Évezredekkel ezelőtt íródott, mégis mindig friss és új. Ma is számtalan ember földi vándorlásának lámpása, örömeinek forrása. Persze a Szentírás nem természettudományi vagy történelmi szakkönyv, hanem vallásos irat. Ami az evilági tudományokat illeti, a Szentírás emberi szerzői korok felfogása szerint gondolkodtak és írtak. De az Istennel való találkozásra és üdvösségre nézve teljesen megbízható vezérfonal. Általa ma is Isten szól gyermekeihez, Krisztus beszél testvéreivel. Benne megtalálja ma is minden ember az örök életre vezető hit, remény és szeretet útját.

Az apostolok és utódaik

Az Egyház Krisztus akaratából még egy biztosítékot kapott, hogy a világ végéig megőrizze Krisztus evangéliumát, és élményszerűen találkozni tudjon Vele. Ez a biztosíték: az apostolok és utódaik. Jézus maga nem írt könyvet, hogy megörökítse tanítását az utókor számára, hanem maga köré gyűjtött egy csoport tanítványt, hogy tanúi legyenek életének, halálának, feltámadásának. Ezeket a tanítványokat küldi szét az egész világra, mint megbízottait: „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én titeket” (Jn 20, 21). „Aki titeket hallgat, engem hallgat” (Lk 10, 16). Megbízta őket, hogy tanítsanak minden népet (Mt 28, 20).

A feltámadt Úr Krisztus megbízatásában indult neki a világnak a tizenkét apostol és azok akiket, mint Szent Pált, a feltámadt Úr erre kiszemelt. Hirdették az evangéliumot, a krisztusi örömhírt, „nem mint emberi tanítást, hanem mint az Isten szavát” (1. levél a tesszalonikaiakhoz 2, 13). Amikor pedig megalakultak a hívő közösségek, az apostolok mint jó pásztorok oktatták, vezették őket az üdvösség útján (Jn 21, 15-17).

A Krisztustól eredő apostoli megbízatás tehát az Egyház lényegéhez tartozik, és a világ végéig folytatódnia kell. Ezért gondoskodtak az apostolok munkatársokról és utódokról. Kezdetben nem volt még egységes szóhasználat az ilyen apostolutódok megjelölésére. De már a második századtól kezdve az apostolok

hivatalának örökösait mindenütt „püspök”-nek (episzkoposz), a segítőjükként működöttet pedig „pap”-nak (preszbiter) nevezték. Feladatuk: hirdetni minden embernek Krisztus evangéliumát, jó pásztorként összetarani és vezérelni a híveket, Krisztus nevében bemutatni a szentmisét és kiszolgáltatni a szentségeket.

A Szentírás szerint az ilyen apostolmunkatársak, apostolotoldok hivatalba iktatása kézfeltétellel történik (2. levél Timóteusnak 1, 6). Ezáltal kapják azt a kegyelmi segítséget, amely hivatásuk méltó betöltéséhez szükséges. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a püspökök, papok ne volnának gyarló emberek, — nagyon is azok. De Krisztus mégis rájuk bízta szavát, jópásztori szívét, testét, bocsánatát. Ezt hordozzák a papok a századokon át; így lehetővé teszik minden embernek, hogy élményszerűen találkozhassék Krisztussal, és így megtapasztalja, hogy üdvösségünk Krisztus kegyelmi adománya.

A krisztusi megbízatás alapján az Egyházat vezető férfiak között különös hivatás jutott Szent Péternek és utódainak. Pétert jelölte ki Jézus azzá a „sziklává”, amelyre Egyházát építi; őt tette meg Isten országának kulcsárává, és megígérte neki, hogy amit megköt a földön, meg lesz kötve a mennyben is, és amit felold a földön, fel lesz oldva a mennyben is (Mt 16, 18-19). Feltámadása után pedig őt bízta meg azzal, hogy legeltesse juhait és bárányait (Jn 21, 15-17). Péter pünkösöd napján, mint az apostolok szószólója, elsőnek hirdeti Krisztus feltámadásának örömhírét (Apostolok Cselekedetei 2, 14-36). Buzgó apostoli tevékenység után végül Rómában szenved vértanúhalált. Mint ahogy a maradandó sziklaalap összetartja az egész épületet, úgy kell megmaradnia a péteri hivatásnak is az Egyházban, hogy Krisztus erejében részesülve a világ végéig őrzője legyen az Egyház egységének és hite szilárdságának. Ezért hitte már az ókor egyháza, hogy a péteri hivatás nem ért véget Szent Péter halálával. Hivatalának örökösői a római pápák, annak a városnak püspökei, ahol utolsó éveiben vezette az Egyházat.

Krisztus a világ végéig hathatósan támogatja küldötteit, és a krisztusi új szövetséget Isten feltétlen hűsége őrzi. Ezért biztosak lehetünk, hogy amikor az egész világ püspöki testülete vagy

a pápa mint e testület feje ünnepélyesen kihirdet egy hittételt (dogmát), akkor ez feltétlenül igaz. Természetesen nem saját fejük után teszik ezt, hanem a Krisztusban végpontjához érkezett isteni kinyilatkoztatás alapján. Az ilyen ünnepélyes hittétel-kihirdetés nagyon ritka; leginkább olyankor történik, amikor valami veszedelmes tévtanítás elhárítása miatt elkerülhetetlenül szükséges. Azt is tudjuk, hogy a pápának és a vele egységben lévő püspöki testületnek ez a csatlakozhatatlansága csak a hit és erkölcs területére vonatkozik, nem pedig tudományos vagy közéleti dolgokra. A jó katolikus mindenesetre kegyelettel, szeretettel hallgat a Szentatyának és püspökének megnyilvánulásaira. De az Egyház mindennapi életében ezeknél a rendkívüli eseményeknél nagyobb szerepet játszik a püspökök, papok vasárnapi prédikációja, hitoktatása, lelkivezetése stb. Ilyen feladatok ellátásakor persze kitűnnek a papok emberi gyarlóságai is; mégis: amit az egész Egyház pásztorai egy szívvel, egy lélekkel, mint a krisztusi evangélium lényegét hirdetnek az egész világon, az — a Szentlélek jóvoltából — ma is hűségesen közvetíti nekünk Krisztus szavát.

A múltban pápák, püspökök, papok nem egyszer — Krisztus intése (Mt 20, 25-28) ellenére — életmódjukban és viselkedésükben túlságosan utánozták e világ hatalmasainak és gazdagjainak életét. De napjainkban az isteni gondviselés intézkedése és a Szentlélek ösztönzése arra vezeti az Egyház vezetőit, hogy mindinkább megszívleljék, amit már az első pápa, Szent Péter mondott az akkori papságnak: „Legeltessétek az Istennek rátok bízott nyáját; viseljétek gondját, ne kényszerből, hanem önként, az Isten szándéka szerint; ne haszonlesésből, hanem buzgóságból. Ne uraskodjatok a választottak fölött, hanem legyetek a nyájnak példaképei” (Péter 1. levele 5, 2-3). Manapság a világ legtöbb országában a papi hivatás vállalása már nem anyagi előnyökkel, világi hatalommal jár, hanem készség Krisztus keresztségének hordozására, az Isten országáért és annak igazságáért (Mt 6, 33). Nem könnyű hivatás ma a papé, de érdemes ráadni egy egész életet. Aki úgy érzi, hogy Krisztus erre hívja, tegye csak rá bátran kezét az eke szarvára, vissza ne nézzen (Lk 9, 22), és nyomja bele az ekét az Úr szántójába: örök termést érlel munkájával aranykalászba az aratás Ura (Mt 9,38).

Minden keresztény hivatása

Az Egyház hivatásának betöltéséhez feltétlenül szükség van papokra. De ez távolról sem jelenti azt, hogy a többi kereszténynek ne volna szerepe. Ellenkezőleg: Isten egész házanépe, mint az örök haza felé vándorló nép, Krisztus küldetésében jár a földön. Püspököknek, papoknak hivatásbeli kötelességük az evangélium hirdetése. De ugyanakkor minden keresztény, aki rátalált Isten országának kincsére, akit eltöltött ennek a fölfedezésnek öröme, aki tudja, milyen „drága kincs a hit, tűrni és remélni megtanít” (Arany János: Fiamnak), milyen drága kincs a szeretet, amely kiszabadít önzésünk börtönéből és életet teremt magunkban is másokban is, — az ilyen ember nem állhatja, hogy ne mondja el ezt a fölfedezését másoknak is, ne osztozzék örömében másokkal is. Mély, élő hitből és szeretetből fakadó egyetlen őszinte tett vagy szó sokszor sokkal nagyobb hatással van az emberekre, mint a legszebb templomi prédikáció. „Ti vagytok a világ világossága — mondja Jézus minden tanítványának. — Világítson hát a ti világosságtok az embereknek!” (Mt 5, 14-16) Nem kell ehhez különös képzettség vagy sok tudomány, hanem csak hit, őszinteség, önzetlen szeretet. Hány gyermeknek tanította már meg az igazi hitet édesapjának imára kulcsolt keze; hány gyermekbe oltotta az igazi szeretetet édesanyjának határt nem ismerő jósága; hány ember jutott már el egy hívő jóbarát szívének melegén át a megtérés kegyelméhez!

Az ókori római birodalomban a kereszténység nem annyira hivatásos hithirdetők prédikációjával vonzotta magához az embereket, hanem inkább az egyszerű keresztény hívők életének példájával. A velük való érintkezés volt az oka annak, hogy a keresztény hit futótűzként terjedt. Az akkori romlott, céljavesztett társadalomban feltűnt, hogy azoknak az üldözött keresztényeknek van valami kincsük, amelyért készek meghalni, és ezért tudnak örömmel és hálával élni. Feltűnt, hogy a tülekedő önzés társadalmában ezek a keresztények szeretik egymást, segítenek egymáson, és jót tesznek azokkal is, akik nem tartoznak közéjük. Megérezték az emberek, hogy ezeknek van egy olyan reményük,

amely erősebb minden földi hatalomnál, és nem torpan meg a halál előtt sem. A római őskeresztény temetők, az úgynevezett katakombák görbe betűs sírfeliratai még ma is éreztetik velünk ezeknek a híveknek érzésvilágát: „Édes feleségem, Dulciana, te élsz!” — mondja egy felirat. Milyen egyszerű szó, de legyőzhetetlen energia dobog benne. Új világ nyílt meg itt: a hit, a remény, az öröm, a béke világa.

Ami a legjobban vonzotta az akkori embereket a kereszténységhez, az kétségtelenül a keresztények meleg, gyakorlatias, testvéri szeretete volt. „Arról tudják majd meg rólatok, hogy a tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt” — mondta Jézus (Jn 13, 35). „A sok hívő mind egy szív, egy lélek volt” — mondja a jeruzsálemi egyházzól az Apostolok Cselekedeteinek könyve. Napjainkban, amikor az emberek mindig magányosabban érzik magukat a gépektől és hivataloktól kormányzott társadalomban, szükséges, hogy a keresztények élő közösségeket alkossanak. Olyan közösségeket, amelynek tagjai ismerik egymást, megbecsülik egymást, támogatják egymást, bocsánatot kérnek egymástól és megbocsátanak egymásnak.

Az ilyen egységnek nem csupán valami emberi barátság vagy nyájasság az alapja, hanem az a tény, hogy mindnyájan az egy Isten gyermekei, az egy Krisztusnak tagjai, az egy Szentlélek adományainak letéteményesei vagyunk. Ezek az adományok sokfélék. Az Isten az embereket egyénenként teremtette, a Szentlélek egyénenként vezeti, nem lehet egy kaptafára húzni őket. Az Isten virágoskertjében ezerfajta virág nyílik, a szelíd kis búzavirágtól egészen a pirosan lángoló pünkösdi rózsáig; és az Istennek kedves valamennyi, valamennyinek örül, valamennyit ápolgatja. Az olyan ember, akinek a szíve ráhangolódott az Isten szívére, ugyanígy érez. Neki nem fáj, ha az embereknek más a természetük, mint az övé, ha mások a képességeik, más az érdeklődésük, más a gondolkodásmódjuk. Nem akarja ráerőszakolni a maga felfogását másokra, örül az emberek sokféleségének, amely Isten kimeríthetetlen bőségét tükrözi. Csak arra van gondja, hogy a különbség ne okozzon elkülönülést, az egyéniség ne váltson ki összeütközést, a tehetség ne torkolljék gögbe, a képességek

és hivatások különbözősége ne eredményezzen felsőbbrendűségi és alsóbbrendűségi érzeteket. „Ne oltátok ki a Lelket! — buzdította már Pál tesszalonikai híveit. — Vizsgáljatok felül mindent, a jót tartsátok meg” (1. tessz. levél 5, 19-21). Ahogy a jó pap előmozdítja híveinek minden tevékenységét, minden jó hajtást ápoló gonddal nevel, a mindig fiatal Szentlélek minden megmozdulására éles szemmel figyel, úgy a jó hívek is arra törekcsenek, hogy Krisztus testének minden tagja a többi taggal való kölcsönös szolgálat és egység viszonyában fejlődjék, és így „növekedjék Krisztus teste” (Efezusiaknak 4, 16).

„Hogy mindnyájan egygé legyenek”

„Atyám, tartsd meg őket a te nevedben, melyet nekem adtál, hogy egy legyenek, mint mi” — így imádkozik Jézus tanítványaiért (Jn 17, 11). „Egy az Úr (Krisztus), egy a hit, egy a keresztség, egy az Isten, mindnyájunk Atyja” (Efezusiaknak 4, 6). „Mi mindnyájan egy Szentlélekben egy testté lettünk” (1. korintusi levél 12, 13). „Mert egy a Kenyér (az Oltáriszentség), mi sokan egy test vagyunk, mivel mindnyájan egy kenyérből eszünk” (uo. 10, 17) — így írja le Pál az egyházat. Isten akaratából, Jézus szándéka szerint, az egy Isten, egy Krisztus, egy Szentlélek, egy hit, egy keresztség, egy Oltáriszentség meg a kölcsönös szeretet által Krisztus valamennyi tanítványának egységet kell alkotnia, az egy krisztusi világegyház egységét. De sajnos keresztény emberek bűnei miatt Krisztus tanítványainak egysége megbomlott. Az Egyház történelmének első évezredében — kisebb helyi szakadásoktól eltekintve — az egész kereszténység egy egyházat képezett. Minthogy ez az egész akkor ismert világon elterjedt, görög szóval „katolikus” (vagyis: egyetemes) egyháznak nevezték. A 11. században azonban a görög kultúrájú keleti és a latin kultúrájú nyugati egyház között, főképpen kulturális és politikai okokból, szakadás történt, amelyet máig sem sikerült orvosolni. A 16. században azután, a középkori egyházban elharapódzó visszaélések miatt, az úgynevezett reformáció mozgalma söpört végig Európán. Minthogy a reformátorok hevükben túlzásba mentek, és a katolikus egyház lényegéhez tartozó pontokat (pl. a püspöki és papi

rend meg a pápa szerepét, a gyónást, a szentmisét stb.) is elvetették, ez is egyházszakadáshoz vezetett: a katolikus egyházzal is meg egymással is szemben álló protestáns egyházak keletkezéséhez.

Nincs értelme manapság azt firtatni, hogy ezekben a sajnálatos eseményekben kit terhel a nagyobb felelősség. Hibák mindkét félnél bőségesen történtek. A fontos az, hogy ezeket a múltban elkövetett hibákat nem szabad a mai keresztényeknek fejrónunk. Ezért a katolikus hívő például az olyan keresztényt, aki jóhiszeműen egy protestáns egyházban vette fel a keresztséget, ismerte meg Krisztust, olvassa a Bibliát és törekszik hittel, reménnyel, szeretettel keresztényien élni, nem ellenségnek vagy vetélytársnak tekinti, hanem Krisztusban szeretett testvérnek. Igaz, hogy a katolikusok meggyőződése szerint a protestáns egyházak tanításában, szervezetében és vallásgyakorlataiban hiányok vannak, de sokkal több és fontosabb az, ami összeköt, mint az, ami elválaszt. Hiszen a protestáns testvérek is meg mi is Krisztusban hiszünk, Krisztus nyomában járunk. Ezért törekszik ma az Egyház a Szentlélek sugalmazására, hogy begyógyítsa a szakadás sebeit, és minden keresztény Krisztus akarata szerint újra egy legyen (ökumenikus mozgalom). Ezt az egységet persze nem megalkuvások árán lehet megvalósítani, hanem úgy, hogy valamennyi keresztény csoport az egymás iránti megértő szeretet szellemében törekszik minél hűségesebben megvalósítani Krisztus evangéliumát, amely, hála Istennek, mindnyájunk közös forrása. Ha a keresztények önzetlen szeretettel követik a Szentlélek vonzását, akkor fokozatosan ismét közelebb kerülnek egymáshoz, és egy napon azon veszik észre magukat, hogy az igazság napsugara meg a szeretet meleg fuvallata megoldvasztotta azokat a hatalmas jégfalakat, amelyeket előítéletek, makacsság, megnemértés, harag, keserűség, közöny építettek közéjük. Így lesz Krisztus teste, az Egyház, mindinkább eggyé, és növekszik a beteljesedés felé.

Ennek az egységnek és növekedésnek kiapadhatatlan forrása az Egyház istentisztelete (liturgiája), amelyben a Szentlélek erejével az egész keresztény közösség folytatja Krisztus imádságát a világ végéig. Ennek az istentiszteletnek központját alkotják az úgynevezett „szentségek”, mindenekelőtt pedig a szentmise.

3. „ÉLŐ VIZEK FORRÁSAI”

A szentségek lényege

János evangéliuma szerint Jézus egy nagy jeruzsálemi ünnepi gyülekezet alkalmával így kiáltott: „Aki szomjazik, jöjjön hozzám! Aki hisz bennem, igyék! Ahogy az Írás mondja: Az ő szívéből élő vizek forrásai fakadnak” (Jn 7, 37-38). János maga fűzi Jézus szavaihoz a következő magyarázatot: „Ezt a Lélekről mondta, amelyben a benne hívők részesülnek.” Az „élő víz”: a Szentlélek, akit Krisztus ad híveinek halála és feltámadása által. Az pedig, akinek a szíve ennek az élő víznek forrása, maga Jézus (lásd még Jn 19, 34, Jn 4, 14).

A megtestesült Istenfiában, Jézusban az Isten megbocsátó, éltető szeretete vett fel emberi formát. Akik Jézussal találkoztak, az Isten szeretetével találkoztak; akiknek Jézus megbocsátott, azoknak Isten bocsátott meg; a betegeket, halottakat érintésére átjárta az Isten életadó ereje. Így lett kortársainak a vele való találkozás Isten kegyelmét és jóságát kifejező jellé, azt közvetítő isteni tetté és emberi élménnyé.

Jézus halála és feltámadása után visszatért Atyjához. Láthatatlanul velünk van ugyan, de mi akik még nem értük meg a feltámadást, látható hallható, tapasztalható módon nem tudunk találkozni vele. Pedig ez a találkozás számunkra is szükséges, hogy kapcsolatba kerülhessünk Isten szeretetével. Ezért Jézus módot talált arra, hogy számunkra is megvalósuljon, az ő új, feltámadott létéhez illően, a vele való érzékelhető találkozás. Apostolaira bízott szavai által ő szól hozzánk; a Szentírásban ő van velünk; az egész Egyházban az ő kegyelemkövetítő szerepe válik érzékelhetővé. De úgy akarta, hogy ennek az Egyháznak

legfontosabb életmegnyilvánulásaiban még közvetlenebbül ő maga találkozék velünk. Ezek az életmegnyilvánulások a *szentségek*. Hét szentséget őriz a katolikus Egyház mint drága krisztusi örökséget. Mindegyiknek alapeleme egy jelképes *cselekmény*: megmosnak, kéz érinti fejünket, közös lakomán veszünk részt stb. Ősi jelképek ezek, és hasonló formában más vallásokban is megtalálhatók. De a kereszténység esetében ehhez hozzájárul egy *s z ó*, egy kijelentés, amely az evangélium alapján áll, vagy közvetlenül abból származik. Ez a szó meghatározza a jelképek értelmét, és összekapcsolja a jelképes cselekvést Krisztus üdvözítő tetteivel. Ezért ezek a cselekmények nemcsak emberi szertartások, hanem bennük *maga a feltámadott Úr* jön találkozásunkra, mint az élő vizek (a Szentlélek!) forrása. Jézus a szentségek által folytatja művét: egybegyűjti Istennek szétszórt gyermekeit, egybeforrasztja őket saját magával, szabad utat nyit számukra az Atyához (Efezusiaknak 2, 18).

A szentségeket Jézus nevében az Egyház megbízottai szolgáltatják ki. A szentségek révén születik meg és növekszik bennünk Jézus élete; bennük adja nekünk Krisztus a Szentlelket, aki képessé tesz a hitből, reményből, szeretetből fakadó életre. Mint-hogy azonban az Isten senkit sem kényszerít, azért a szentségek hatása sem olyan, mint egy önműködő gépezeté. Az ember mindig csak felelni tud Istennek, aki a mélyértelmű szentségi szertartás által (ezeket az Egyház anyai bölcsessége a századok folyamán csodálatosan kidolgozta és mindig megújítja), és ugyanakkor bensőleg a Szentlélek ereje által hívja, vonzza a krisztusi életre. De az ember feladata, hogy feleletet adjon, ezt senki helyette el nem végezheti. Úgy van ez, mint a kisbabánál. Anyja becézése, mosolya, lelke mélyéig ható szeretetárama veszi körül, míg végre ő is visszamosolyog anyjára. Ez a mosoly kétségtelenül a kisbaba saját mosolya, de ugyanakkor a határt nem ismerő anyai szeretet gyümölcse: ha nem lenne édesanya, soha nem születne mosoly a gyermek arcán. És még az a csodálatos, hogy aki legjobban örül ennek a mosolynak, az éppen az édesanya. Így van ez az Istennel is. Nem hiába mondják, hogy az anyaszív: ablak, amelyen keresztül az Isten szívére látunk.

Amikor egy ember Krisztus hívásának engedelmeskedve a szentségekhez járul, ezzel nyilvánosan megvallja, hogy hisz (Rómaiaknak 10, 9-10). Szívbeli hit nélkül, pusztá formaságból vagy képmutatásból fölvetett szentség nem szolgál üdvösségünkre. Az egész újszövetségi Szentírás hangoztatja, hogy a hit minden üdvösség alapja. Amikor hisz az ember, feladja a gőgös önteltség álláspontját, és ráhagyatkozik Isten megbocsátó szeretetére, akkor nyílik meg a szíve az istenfiúság kegyelmének befogadására. Ő és az egész Egyház a szentségekkel fejezi ki, mélyíti el hitét, imádását és merít új erőt a krisztusi életre.

Kereszttség

Az első szentség a kereszttség. Jézus rendelte el ezt a szentséget feltámadása után: „Menjetek, tegyétek tanítványommá mind a népeket. Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevére” (Mt 28, 19). Jézus e parancsa szerint a kereszttségkor a pap (vagy szükség esetén helyette bárki) vízzel mos meg bennünket (keresztalakban egy kis vizet csorgat a homlokunkra) a következő szavak kíséretében: „... (a keresztelendő neve), én megkeresztellek téged az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében.” Ahogy a jelképes cselekedet mutatja, a kereszttség alapvető értelme az, hogy az Atyaisten, Krisztus és a Szentlélek által megtisztít bűneinktől (Apostolok Cselekedetei 2, 38). Az emberi történelemben kezdettől fogva az emberi bűn lavinája hömpölyög. A Szentírás szerint már az első emberek bűnbe estek, és a lefelé csuszamlás magával ragad mindenkit (eredeti bűn). Ezzel a zuhanással sodródik a bűnök elkövetése felé minden ember, hacsak egy nagyobb erő ki nem rántja. Ez a nagyobb erő az Isten Szentlelke. Ezért a kereszttség lényeges kegyelme egyben a Szentlélek belénk áradása, hogy lelkünk legmélyén a hit és szeretet állandó forrásává váljék (Jn 3, 5; Titusznak írt levél 3, 5). Az istenfiúság Lelkét csak az birtokolhatja, aki eggyé lett Krisztussal, az Isten egyszülött Fiával. Ezért a kereszttség egyesít Krisztussal (Galatáknak 3, 27), és elmerít halálába és feltámadásába (Rómaiaknak 6, 3-5; Kolosszeieknek 2, 12). Minthogy pedig a Szentlélek az Egyház éltető lelke, Krisztus pedig az Egyház Feje, ezért a kereszttség az

embert az Egyház tagjává teszi, és Krisztus tanítványainak előjogaiban és kötelességeiben részesíti.

A keresztség döntő pillanat az ember életében: itt születik újra Isten gyermekévé, itt válik Krisztus testének tagjává, itt szentelődik a Szentlélek élő templomává, itt ragadja ki Isten „a sötétség hatalmából, és helyezi át szeretett Fia országába” (Kolosz-szeieknek 1, 13). Itt mond ellen az ember az ördögnek és kísértéseinek; itt vallja meg hitét az üdvözítő Istenben. (Ezt a keresztségi fogadásunkat időnként meg szoktuk újítani. Nagyszombaton, húsvétra készülöben ezt közösen tesszük az istentiszteleten.) Itt fogadja be az egyházközösség új tagját az Úr asztalához meghívott testvérként. Különösen a missziós országokban felejtethetetlen ez az élmény, ahol az emberek jórésze felnőtt korában talál rá Krisztusra és kapja meg a keresztséget.

Igaz, a jó Isten kegyelmének titokzatos működése folytán azok számára is lehetséges a megtérés és üdvözlés, akik saját hibájukon kívül nem vehették fel a keresztség szentségét. Az üdvösség Isten akarta útja azonban az, hogy az emberek a keresztség által belépjenek Isten házanépének közösségébe, és Krisztus munkatársaiként életükkel, példájukkal, szavukkal, imájukkal munkálkodjanak minden ember üdvösségén és az Isten országának építésén.

Minthogy ennyire fontos a keresztség, ősrégi szokás az Egyházban, hogy keresztyén szülők röviddel a születés után megkereszteltetik gyermekeiket. Természetesen a csecsemő még nem képes hinni, remélni, szeretni. De ahogy a felnőtteknél is az Isten kegyelmének sugara megelőzi az ember választát, úgy árasztja el Isten a keresztség által a gyermek lelkének mélyét megszentelő kegyelmével. Az Egyház hitére támaszkodva kérjük nekik ezt a kegyelmet. Igaz marad azonban, hogy amikor a gyermek felcseperedik, kell, hogy maga is tudatosan higgyen, reméljen, szeressen. Ezért keresztel az Egyház csak olyan gyermekeket, akiknek keresztyén nevelése biztosítva van. Amikor a felnövekedő gyerek szüleitől, keresztszüleitől, nevelőitől, papjaitól hallja Krisztus evangéliumát, a szívében már ott lakó Szentlélek segíti, hogy ezt a tanítást higgye, megértse, kövesse. Jézus már vonzza ezt a gyer-

meket, mint ahogy hajdan a galileai gyerekeket vonzotta, akik utána szaladtak, ott sündörögtek körülötte, úgyhogy csak egyet kellett közülük megfognia, középre állítania és megölelnie, hogy szívünkbe cseppentse felejthetetlen mondását: „Bizony mondom nektek, ha nem változtok meg, s nem lesztek olyanok, mint a gyerekek, nem mentek be a mennyek országába” (Mt 18, 2-3).

Az isteni élet azáltal valósul meg bennünk, hogy:

1. az Isten Krisztus miatt megbocsátja, eltörli bűneinket,
2. egyszülött Fia, a feltámadt Krisztus testének tagjaivá és így saját fiaivá tesz, és
3. nekünk adja az ő és Fia Szentlelkét, hogy az bennünk hívő szeretet forrásává váljék.

Ez a hármasság valóság oszthatatlan egységeket alkot. Ezért a keresztség a bérmálás és az eukarisztia (oltáriszentég) szorosan összefügg. A keresztség sajátos gyümölcse, mint láttuk, bűneink lemosása; a bérmálásé a Szentlélek belénk áradása; az eukarisztiáé a Krisztussal való személyes egyesülés. De az isteni élet egysége miatt az előbb felvett szentség a később felvettnek hatását is mintegy elővételezi. Így a keresztség már a Szentlelkét is megadja, és Krisztussal is egyesít.

Bérmálás

A bérmálás azután kifejezetten a Szentlélekkel való élő egység szentsége. Úgy történik, hogy a püspök (vagy különleges megbízatás alapján a pap) fejünkre teszi kezét, szent olajjal megjelöli homlokunkat, és a Szentlélek adásáért imádkozik. A kézfeltétel is, az olajjal való megkenés is azt mutatja, hogy a hívő a Szentlélek erejében részesül, és így hivatást is kap. Mintegy Krisztus keze pihen meg fején: „Menj, szeress, ahogy én szeretek. Légy tanúja annak, hogy szeretet az Isten”. A szent olaj is a Krisztus hivatásában való részesedés jele. A „kenet”, amely Jézust tette „felkentté” („Krisztussá”), nem földi olaj, hanem maga a Szentlélek: „Az Úr lelke van rajtam, mert fölkent engem. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek” — idézi Jézus Izaiás próféta szavát (Lk 4, 18). Így leszünk mi is a Szentlélek által Krisztus evangéli-

umának tanúi: hitünk, türelmünk, szeretetünk, csendes örömünk bizonyíték arra, hogy Krisztus megváltotta a világot.

Eukarisztia (Oltáriszentség)

Az utolsó vacsorán, mint már láttuk, Jézus kenyeret és borral telt kelyhet vett kezébe, azt saját odaadott, feláldozott testének és vérének mondta, szétesztotta tanítványai között és meghagyta, hogy ezt cselekedjék az ő „emlékezetére”. Kétezer éve hűségesen követi az Egyház Jézusnak e parancsát. Az afrikai őserdők lombfedeles kápolnáitól az alaszakai jégmezők fehér templomáig, a római, kölni, párizsi óriás székesegyházaktól az Andeszek fennsíkjának szegényes imaházáig szerte a világon, nap mint nap több mint négyszázezerszer ismétlik el Krisztus papjai az Úr Jézus szavait, részesül millió és millió hívő Krisztus testében és vérében. „Az Úr vacsorája”, ahogy Szent Pál ezt a lakomát nevezi (1. levél a korintusiaknak 11, 20), a „mise” (a latin „missa” szóból, ahogy a középkortól kezdve mi katolikusok szoktuk mondani, a keresztény élet központja és forrása. Benne hagyta ránk Jézus szíve egész melegével legnagyobb ajándékát. Mindenható isteni szavával — melyet az ő nyomán és az ő megbízásából most papjai ejtenek ki — átváltoztatja a kenyér és bor lényegét saját testévé és vérévé, vagyis önmagává, hogy így táplálékunk legyen, és az ő életáldozata egyé forrjon a mi életünkkel. Igaz, az oltáron szemünk csak kenyeret és bort lát, de hitünk, amellyel feltétlenül bízunk Jézus szavának igazságában, megérteti velünk, hogy ez most már maga az értünk meghalt és feltámadt Úr Krisztus. Ahogy az eledel a saját létének árán táplálja mások életét, úgy Jézus, aki élt-halt értünk, ételünk, italunkká teszi magát, hogy teljesen egybe-forrjunk övele és őbenne egymással. De míg a közösleges kenyér annak az embernek testévé változik, aki megette, addig az „égből szállott szent kenyér” önmagává változtatja át azt az embert, aki hittel és szeretettel magához veszi.

A szentmisén tehát maga Jézus jelenik meg közöttünk a Szentlélek ereje által, az életadó halált jelentő kenyér és bor színe alatt, belevonva a résztvevőket halálába és feltámadásába. Világosan

megmondják ezt Jézus szavai: a kenyér színe (vagyis az amit látunk) „odaadott testet”, a bor színe „kiontott vért” fejez ki. De nem pusztulásba vezető halál jele ez: a kenyér és bor étel és ital, és így élet forrása. A misén emlékezik meg az Egyház erről a csodálatos titokról, hálát adva érte (maga az „eukarisztia” szó „hálaadást” jelent). A feltámadt és megdicsőült Úr természetesen már nem hal meg; de minden misén újra a mi áldozatunk lesz Krisztus egyetlen életáldozata, és bőségesen részesíti megváltása gyümölcseiben nemcsak a jelen levőket, hanem az egész Egyházat és különösen azokat, akikről megemlékezünk. Jézus jön hozzánk a szentáldozáskor, hogy a mi életünk folyócskája egybefolyjon isteni létének folyamával, hogy valósággal és mindörökké bennünk maradjon (Jn 6, 56). Így részesülünk Isten életében: „Engem az élő Atya küldött, s általa élek. Így az is élni fog általam, aki engem eszik” (Jn 6, 57).

Az ősegyházban kezdettől fogva bevett szokás volt, hogy az Úr feltámadásának napján, vagyis vasárnap a hívek mind egybegyültek szentmisére, és magukhoz vették az Úr testét és véréit. Később az Egyház a vasárnapi misén való részvételt és a húsvéti szentáldozást egyházi törvénnyel is előírta. De az olyan keresztény, aki felfogta hitének értelmét és Krisztus kegyelmének nagyságát, nem terhes kötelességnek, hanem féltett előjognak, kitüntetésnek fogja tekinteni, hogy minél gyakrabban részt vehet Krisztus családjának e lakomáján. Maga Jézus hívja meg ide testvéreit, és önmagát adja táplálékkul, hogy örök életünk legyen: „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete van, s föl-támasztom az utolsó napon” (Jn 6, 54).

Bűnbánat szentsége

Ez a szentség Jézus húsvéti ajándéka számunkra. Az első húsvét estéjén mondta a feltámadt Jézus tanítványainak: „Vegyétek a Szentlelket. Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek megtartjátok, az bűnben marad” (Jn 20, 23).

A szeretet még távolról sem hatja át szívünk-lelkünk minden porcikáját, ezért nincs olyan ember, aki sokszor ne vétkeznék „gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással”, ahogy

a szentmise elején a közös bűnvallomásban soroljuk. „Sokban vétünk mindnyájan” — mondja a Szentírás (Jakab levele 3, 2). Amíg azonban az ember nem veti el gyökeresen az Isten szeretetét, bűnei nem űzik ki belőle az istenfiúság Lelkét. Az ilyen bűnöket „bocsánatos bűnök” szokták nevezni, és senki sem mentes teljesen tőlük. De van aztán olyan gondolat, szó, cselekedet vagy mulasztás, is amely teljes öntudattal egy lényeges ponton elveti Isten akaratát, és gyökeres ellentétben áll az Isten és emberek iránti szeretettel. Ilyenkor az ember gyökeresen elveti a jót, és látszólagos előnyei miatt tudatosan a rosszat választja („halálos bűn”). Ilyen a hitét komolyan vevő keresztény életében nem szokott előfordulni, és semmi esetre sem mindennapi jelenség. Azonban, sajnos, az ember gyarlósága miatt megeshetik az ilyen szerencsétlenség is. Az ilyen emberre áll Szent Pál szava, amellyel a bűnöket könnyen vevő korintusi híveket intette: „Ne ámítsátok magatokat! Nem tudjátok, hogy a gonoszoknak nem lesz részük Isten országában?” (1 Kor 6, 9).

Minden remény elveszett hát az ilyen szerencsétlen számára? Hála Istennek, nem! Mert az Atyaisten irgalma és Krisztus kegyelme nem ismer határt. Továbbra is hívja, várja, keresi az eltévedt bárányt. De ahhoz, hogy az ember újra bocsánatot nyerjen, feltétlenül szükséges, hogy szívből megbánja bűnét, jóvátége, amennyire lehet, az okozott kárt, megvallja az Egyház képviselője, a pap előtt bűnét (gyónás), és kérje, hogy az a Krisztustól kapott meghatalmazás alapján megadja neki a feloldozást. Ha ezt megkapta, újra az Úr asztalához járulhat, mint az Egyház teljes jogú tagja, hiszen szívében újra ott lakozik az a szeretet, amelynek kifejezője az Úr vacsorája.

A bűnbánat szentségéhez járulni (gyónni) csak akkor szigorú értelemben vett kötelesség, ha valakinek lelkét halálos bűn nyomja. De nagyon tanácsos ezzel a szentséggel élni a többi bűn elleni küzdelem eszközeként is. Hasznunkra vannak azok a jótanácsok is, amelyeket a gyóntatóatyától (lelkivezetőtől) kapunk. Az ember számára az a legveszedelmesebb, ha elhiteti magával, hogy a rossz: jó, hogy a bűn: természetes, hogy a lanyhaság: józanság, hogy a közönyösség: okosság. Életbevágóan fontos, hogy belássuk:

a rossz, az rossz! Akkor is, ha én tettem. Rossz, de bocsánatot nyerhet! A gyóntatószék szinte az egyetlen hely, ahol az emberek nem érényeiket fitogtatják, nem mentegetik magukat, hanem azt mondják el, hogy mi rosszat tettek. Így mutatják ki, hogy ezt igazi hivatásukkal összeférhetetlen dolognak tekintik, és szeretnének megszabadulni tőle. A jó gyónás találkozás Krisztus irgalmával, és igaz öröm forrása. Bocsánatot kapva, megtisztulva újra nekiindulunk az útnak, Jézus nyomában.

Csak egyet nem szabad sohasem elfelejtenünk: Isten bocsánatának feltétele az egymásnak való megbocsátás. Jézus ezt ismételt hangoztatta: „Ha megbocsátjátok az embereknek, amit vétettek ellenetek, mennyei Atyátok is megbocsát nektek. De ha nem bocsátok meg az embereknek, Atyátok sem bocsátja meg bűneiteket” (Mt 6, 15). Az Istennel kötendő béke feltétele és egyben eredménye az emberekkel való kibékülés, „hetvenhétszer” is (Mt 18, 22). Csak az lesz irgalmas mások iránt, aki tudja, mennyire rászorul ő maga is Isten irgalmára. Csak az tud igazán megbocsátani „az ellenünk vétkezőknek”, aki mindennap imádkozza: „Bocsásd meg a mi vétkeinket”.

Betegek kenete

A bűnbánat szentségéhez némileg hasonló még egy szentség: a betegek kenete. Erről a szentségről Szent Jakab levele szól: „Beteg valamelyiktek? Hívassa el az egyház elöljáróit, és azok imádkozzanak fölötte, s kenjék meg olajjal az Úr nevében. A hitből fakadó ima megszabadítja a betegeket, és az Úr talpra állítja. Ha pedig bűnöket követett el, bocsánatot nyer” (5, 14-15). Ez által a szentség által segíti Krisztus beteg testvéreit, hogy a betegség keresztjét az ő keresztjével egyesítve hordozzák, a feltámadt Krisztus erejével győzedelmeskedjenek a betegségből származó csüggedés, félelem, hitben való ingadozás kísértésén, és végül eljussanak az örök életre. Ha Isten is úgy akarja, a szentség néha még a betegség gyógyulását is elősegíti. Már csak ezért sem helyes az a felfogás, hogy csak a halál küszöbén álló embereknek való. Ezért is nevezi ma az Egyház ezt a szentséget nem utolsó kenetnek,

hanem betegek kenetének. Sőt öregek is fölvehetik, ha különben egészségesek is, hiszen az ő számukra már a dolgok rendjénél fogva közeli a halál. Ha a gyógyulás nem következik is be, a szentség segít, hogy a beteg Krisztus örömeivel és békéjével fogadja el szenvedéseit, egybekapcsolva Krisztus megváltó szenvedésével. Magáévá teszi az ilyen beteg Szent Pál szavait: „Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára” (Kolosszeieknek 1, 24). Ami Krisztus szenvedéséből „hiányzik”, az nem az ő része, hanem a mi részünk. Amikor mi Krisztus lelkületével kivesszük a mi részünket is, akkor lesz mindent átfogóvá Krisztus keresztye, és teljeseedik be általa a feltámadás.

Papszentelés

Van végül két olyan szentség, amely sajátos élethivatásra képesít. Egyik a püspök- és papszentelés szentsége. Amint már mondtuk, a püspök kézfeltétele és imája által Krisztus fogad be egy új tagot apostolainak testületébe, részesíti az apostolok hivatásában (igehirdetés, az egyházközség irányítása, misézés és a többi szentség kiszolgáltatása), és megerősíti a hivatása méltó végzéséhez szükséges kegyelmekkel.

Házasság

A másik ilyen szentség a házasság. Ebben Krisztus arra segíti a házasulandókat, hogy házaseletüket a hit és szeretet gyakorlati megvalósításaként éljék. „Holtomiglan, holtodiglan” hűséget esküdni egymásnak és ezt az esküt örömmel megtartani csak akkor lehet, ha az esküvőnél maga Isten a tanú, aki a benne bízó hitvestársakat soha el nem hagyja, hanem kegyelmének erejével segíti. Így lesz egymás iránti szeretetük annak a szeretetnek mása, amellyel Krisztus szereti Egyházát (Efezusiaknak 5, 25-33).

A házasság szentségét a vőlegény és a menyasszony szolgáltatja ki egymásnak: kettőjük „igen”-je az a jelképes cselekmény, amellyel Krisztus kegyelmét közvetítik egymásnak, hogy ezentúl a krisztusi szeretetet az egymás iránti és gyermekeik iránti szeretet

formájában éljük meg. Közös hiten és mindennapos közös imán alapszik az ilyen házaselet. Áldozatos ez az élet, de boldog, mert forrása feltétlen bizalom Isten és egymás iránt. A család az Egyház eleven sejtje, legkisebb, de legfontosabb egysége.

Élet Istennel, élet az emberekkel

Hét szentség: élő vizek hétszeres forrása! Krisztus tettei ezek, amelyekkel minden egyes embert megragad és magához vonz, hogy nyomában járjunk a szeretet ösvényein Isten felé, embertársaink felé. Ha valaki gyakran járul ugyan a szentségekhez, de nem szereti embertársait szóval és tettel, szívből és igazán, nem igyekszik Krisztus nyomában járni, annak élete hazugság és képmutatás. Jól megmondta már Szent János: „Ha valaki azt állítja, hogy ‚Szeretem az Istent’, de testvérét gyűlöli, hazudik. Mert aki nem szereti testvérét, akit lát, nem szeretheti az Istent sem, akit nem lát” (1. levele 4, 20). Hogyan is szerethetné, ha nem fontos neki az ember, aki pedig olyan fontos Istennek! A szentségek kegyelem forrásai, de egyben küldetést is szabnak ránk, mert minden kegyelem küldetéssel jár. A szentségekből táplálkozó élet, oszthatatlan egységben, élet az Istennel, élet az emberekkel.

Élet az Istennel: vagyis imádság. Jézus sokat imádkozott. Ő tanított meg arra, hogy az imában ne körmönfont szép szavakat sorakoztassunk, hanem úgy szóljunk az Istenhez, mint gyermek édesatyjához. („Miatyánk”, Mt 6, 9-13). Nem kell itt sok magyarázkodás: Isten úgyis tudja, mire van szükségünk (Mt 6, 7-8. 32). De Jézus ebből a tényből nem azt a következtetést vonja le, hogy fölösleges az ima, hanem ellenkezőleg azt, hogy állandóan imádkozunk (Lk 18, 1). Az imádság lehet istendicséret, hálaadás, sokszor kérés, hiszen mindenben Istenre szorulunk; de az igazi kérő ima nem szab feltételeket az Istennek, nem követelőzik, hanem belesimul az Isten kezébe: „Legyen meg a te akaratod!”

A reggeli és esti ima a keresztények régi szép szokása, amely — ha nem válik puszta formasággá — keretet és irányt ad egész életünknek. Nem ajánlható eléggé a családban főleg a közös esti ima. De az ilyen rövidke imák végzése csak kezdete az ima nagy, mély világába való behatolásnak. Az jutott el ennek a világnak

titkos mélységeibe, akinek tudata küszöbén állandóan ott a hívő, szerető odafordulás Istenhez. Isten mindig velünk van és gondol ránk. Nem természetes-e, ha mi is vele vagyunk és rá gondolunk? Akinek második természetévé vált, hogy így Istennel van, az ő jelenlétében él, annak nő igazán oly nagyra a szíve, hogy belefér minden ember.

Mert a keresztény élet egyben élet az emberekkel, az emberekért. Nem magunkért, hanem másokért. Férj a feleségért; feleség a férjért; szülők gyermekeikért; orvos a betegekért; mindnyájan az igazságon és szereteten alapuló társadalom építése által embertársainkért, különösen pedig a szenvedőkért, szegényekért, elnyomottakért. „Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek” -- mondja majd Jézus az utolsó ítéleten (Mt 25, 40). Amit csak magunkért tettünk, azt hát magunkért tettük, és ezzel vége. De amit másokért tettünk, azt Krisztusért tettük, és így az örök élet magját hintettük. Mert „a szeretet és alkotása örökké megmarad” — mondja a második vatikáni zsinat egyik híres határozata (Az egyház a mai világban 39. pont). Ez a mi reményünk.

4. „ÉN ÉLEK ÉS TI IS ÉLNI FOGTOK”

Van jövő

„Én élek és ti is élni fogtok” (Jn 14, 19). A halálba induló Jézusnak e diadalmas biztonságtól ragyogó szava nagyszerűen fejezi ki a keresztény remény lényegét.

Nincs olyan félelmetes hatalom e világon, mint a halál, minden élőlény végzete. Nemcsak egyéneként vár minden növényre, állatra, emberre elkerülhetetlenül, hanem — a természettudomány bizonyos elméletei szerint — a naprendszer előregedésével a föld is egyszer majd lakhatatlanná válik: sivár, hallgatólag jégmezők világa lesz, az emberi nemet és minden földi alkotását befedő halotti lepel, hacsak addig a nap felrobbanása vagy valami más katasztrófa lángba nem borítja az egész földtekét.

Pedig az ember szíve örökkévalóságra vágyik. Elviselhetetlen gondolat egy szerető szívnek, hogy az apa, anya, férj, feleség, gyermek, barát, akinek szemében olyan mélységek csillogtak, akinek szívében akkora jóság lángolt, akinek léte olyan fontos, olyan pótolhatatlan, olyan páratlan volt, nyomtalanul eltűnjék, porrá válják. Tűrhetetlen gondolat az embernek, hogy mindazt, amit alkot, végül is csak megeszi a rozsda, belepí a por, szétbomlasztja az anyagot; hogy az egész emberiség, amelyért annyi munka, annyi fáradság, annyi áldozat halmozódott évezredekken át, végül is nyomtalanul eltűnik, mint egy kis hullám fodor, amely elsimul, ha eláll a szél. Hát igazán csak vak atomok értelmetlen sürgés-forgásába való visszahullás az a jövő, amely ránk vár? És még ha tudnánk is, hogy más naprendszerek más bolygóin a földhöz hasonlóan újra élet fejlődik: mi haszna, ha valamennyi újból visszahull a kaoszba, és előlről kezdődik az egész értelmetlen körforgás? Az olyan fejlődés, amely nem ér el valamilyen célhoz, épp olyan értelmetlen, mint egy út, amely sehova sem vezet.

Az emberszívet az ilyen értelmetlenség nem képes kielégíteni. És mégis úgy látszik: a halál uralma ennek ad igazat.

E ponton mennydörög bele az emberiség történelmébe Jézus szava: „Én élek, és ti is élni fogtok!” Nem halálra teremtette Isten a világot, hanem életre. Halálon át kibontakozó életre! Isten, az örökké élő Isten vár a világ vándorútjának a végén, ahogy ő áll az elején is, és kíséri vándortársként teremtményeit. Ő „az Első és Utolsó, a Kezdet és a Vég” (Jelenések könyve 1, 8). Ő a mindent életető élet forrása. És Fia meg a Szentlélek küldetése által már most örökké megmaradó életet nevel az emberekben. „Aki hisz bennem, még ha meghal is, élni fog. Az, aki úgy él, hogy hisz bennem, nem hal meg örökre” — mondja Jézus (Jn 11, 26). „Aki hisz bennem”, aki nyomomban jár, akinek szívében az én szívem dobog, annak a szívverése is megáll ugyan majd egy nap, annak a teste is porrá lesz, de mégis: ez az ember él, velem, bennem, általam, a halálon túl élő életemmel él! „Én vagyok a feltámadás és az élet. Én föltámasztom őt az utolsó napon” (Jn 11, 25; 6, 54). Ez Jézus örömhíre. Mint ahogy hajdani tanítványait, úgy bennünket is kérdez: „Hiszed ezt?” (Jn 11, 26). És millió keresztény feleli: „Igen, Uram, hisszük, hogy te vagy a feltámadás, te vagy az élet. Aki tebenned bízik, el nem enyészik örökké!”

Feltámadunk!

Amikor Jézus a jövődő örök életről szól, a „feltámasztás” szót használja. Ezért mondjuk az apostoli hitvallásban: „Hiszem a testnek feltámadását.” Már szó volt arról, hogy a feltámadott test gyökeresen különbözik mostani testünktől. Nem rabja már tér és idő evilági korlátainak, hanem a Szentlélek szabadságában részesül. Testnek mondjuk, mert ahogy földi testünk lelkünk kifejezője és egymással való érintkezésünk eszköze, úgy a feltámadottak világában is lesz emberek közössége, tudunk egymásról, együtt örülünk, együtt áldjuk majd Isten jóságát. De „szem nem látta, fül nem hallotta, emberi szív föl nem fogta, amit Isten azoknak készített, akik őt szeretik” (1. korintusi levél 2, 9).

Aki csak parányi, kemény, barna cseresznyemagot látott, el tudná-e képzelni az abból sarjadó, csipkés, hófehér virágfelhőbe burkolózó cseresznyefa csodáját? Aki csak lomhán mászkáló szőrös hernyót látott, el tudná-e képzelni az abból kikelő pillangó szivárványos libbenését? Így, és még sokkal inkább nem tudja elképzelni az, aki még nem tapasztalta, milyen az az ország, amelyet az Atya készített „áldottainak” a világ kezdete óta (Mt 25, 34). Szentéletű keresztények halálakor tükröződik néha elcsodálkozó szemükben, földöntúli mosolyukban egy villanásnyira ez a világ.

A mennyországot elképzelni nem lehet, mégis az ad értelmet életünk minden percének. Mert létezik egy ilyen „otthon”, amelynek elkészítésére Jézus ment el előttünk (Jn 14, 2), azért van életünk vándorútjának értelme. Mert van egy ilyen csűr, ahová begyűjtik az Isten gabonáját (Mt 13, 30), azért van értelme a magvető és az arató munkájának. Semmi kárba nem vész, amit a Szentlélek éltet. Mert Jézus szíve, minden szív központja, erősebb a halálnál. Ezért az, amit a szeretet alkot: örök.

Élet vagy halál

Ez rendíthetetlen reményünk. De egyben intés is minden ember számára. Ahol van krisztusi szeretet, ott örök élet van, de ahol nincs szeretet, ott már megkezdődött a halál, és pedig, hacsak meg nem térünk, az örök halál, a kárhozat. Az ember nem csupán megszabott, szükségszerű természettörvények szülötte, hanem szabad elhatározással önmagát formáló értelmes teremtmény. Természetének lényege éppen az, hogy képes megismerni az igazat, képes szabadon választani a jót, és ezáltal teremően alakítani saját létét. Ha őszintén törekszik felismerni és befogadni az igazságot, ha akarja a jót választani és élni, akkor Isten képmására alkotott ember lesz belőle. De ha az igazság helyett a maga érdekeit hajhássza, a jó helyett a maga hasznát keresi, akkor ellentétbe kerül saját legmélyebb rendeltetésével, szétmargolja magában az igaz és jó Isten képmását. Krisztus szava, példája, élete, halála, feltámadása, a Szentlélek eljövetele és kegyelmi működése mind azt a célt szolgálja, hogy az ember

a hit és szeretet útján eljusson az igazság ismeretére (1. levél Timóteusnak 2, 4) és a jóság megvalósítására. De Isten az embereket nem kényszeríti mert, kényszerűségből szeretni nem lehet. A hit és szeretet az ember alapvető választásának eredménye. Ez a választás lelkünknek oly mély rétegében történik, hogy szinte az ember maga sem tudja szemügyre venni. Mégis ez a választás irányítja egész életét: vagy a jóság, szabadság Isten fele, vagy az önérdék, szenvedélyek, ösztönök felé. E világon sokszor úgy látszik, hogy aki a jót választja, pórul jár, és a furfangosok, erőszakosak, lelkiismeretlenek diadalmaskodnak. De ez csak látszat. Mert van Isten.

Az ember léte a halállal nem szűnik meg, hanem olyan állapotba jut, amelyben már nem lehtséges alapbeállítottságunk gyökeres megváltoztatása. Az lesz az ember örökké, amivé ebben az életben tette magát: vagy az Atya, Fiú és Szentlélek szeretetben élő gyermekévé, vagy a mindenkitől elszigetelt önzés megkövesedett önellentmondásává. Ezt az állapotot nevezzük pokolnak: csak az Istennel, csak a szeretettel boldog ember örökre elutasítja magától az Istent, elveti a szeretet, és így a saját maga okozta örök boldogtalanság martalékává lesz. Jézus, az „út, igazság és élet” (Jn 14, 6), újra és újra óva intett ettől a veszélytől (Mt 24, 36-51). Azért szenvedett érettünk kínhalált, hogy ráébredsen a bűn borzalmas romboló hatására, és kimentsen belőle.

A mi reményünk

Ez a gondolat talán félelemmel tölt el bennünket. Valóban, Szent Pál is arra buzdít, hogy „félve-remegve munkáljátok üdvösségeteket” (Filippieknek 2, 12). Mégis kétezer év keresztény milióinak élete bizonyítja, hogy a keresztény ember alapvető érzelmi beállítottsága nem a félelem, hanem az öröm, hála és remény. „Ha Isten velünk, ki ellenünk? — kiáltja Pál. — Ki szakíthat el bennünket Krisztus szeretetétől?” (Rómaiaknak 8, 31-39). Szent János pedig kifejezetten így ír: „A szeretetben nincs félelem. A tökéletes szeretet kizárja a félelmet” (1. levele 4, 18-19). Békét, az ő békéjét hagyta ránk Jézus (Jn 14, 27). Örömet, az ő örömét

adta nekünk (Jn 16, 22). Senki tőlünk azt el nem veheti. Már az Isten útját járjuk, már az ő házanépe vagyunk, már az ő asztalához telepedünk, már az ő életét éljük, már az ő szemével, a hit szemével nézzük, az ő szívével, a szeretet szívével öleljük át a világot. „Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus él énbennem” (Galatáknak 2, 20). Bennünk él az Isten és mi őbenne, most és mindörökké.

Igaz, nagyon is érezzük még hitünk ingatagságát, szeretetünk lanyhaságát, reményünk lohadozását. De tudjuk, hogy az Isten, jó Atyánk, „aki megkezdte bennünk a jót, Krisztus Jézus napjára (vagyis az utolsó ítélet napjára) be is fejezi” (Filippieknek 1, 6). Halálunk pillanatában sokszor bizony még nincs készen ez a mű; ezért van szükség tisztítóhelyre. „Helynek” nevezük, de inkább állapot, folyamat: Isten leolvasztja szívünkről a salakot, amelyet az életben nem sikerült teljesen levetnünk. A mennyország lényeges boldogsága a szeretet. Ezért az olyan ember, akinek nem mindene a szeretet, nem érett meg arra, hogy a mennyországban jól érezze magát. Szívének érnie, tisztulnia kell, és ez bizony nem megy szenvedés nélkül. De a tisztulás állapotában lévő elhunytak nem vesztik el kapcsolatukat Krisztus Egyházával; ezért tudjuk mi is segíteni őket imáinkkal, szentmiséinkkel, áldozatainkkal. „Hiszem a szentek egységét” — mondjuk az apostoli hitvallásban. Az ég szentjei, a földi egyház hívei és a tisztítóhely lelkei egy nagy közösséget alkotnak, amelynek központja Krisztus, kapcsolata a Szentlélek, és tagjai kéz a kézben, egymásért közbenjárva, egymást segítve haladnak a világ boldog jövője felé.

Mert a világnak van jövője, és ez a jövő örök, mert a világ útja Istenbe torkollik. Jézus megígérte: „Újra eljövök” (Jn 14, 3). Jón, nap mint nap, kegyelmének láthatatlan ösztönzéseivel, a szentségek jeleiben, segítségünket váró embertársainkban. De lesz még egy eljövetele, amely berekeszti az emberiség évezredes vándorútját. Ez az utolsó ítélet (Mt 25, 31-46). Senki sem tudja, mikor jön el ez a nap, ez az óra, csak az Atya (Mt 24, 36). De mi ezt a napot várjuk: reménykedve várjuk Megváltónknak, Jézus Krisztusnak dicsőséges eljöttét. Új ég lesz akkor és új föld (Jelenések könyve 21, 1), és még a természet is osztozik Isten fiainak dicsőséges sza-

badságában (Rómaiaknak 8, 20-21). Mi pedig, az Isten végtelen kegyelméből, a Fiúistennel színről színre látjuk az Atyát, a Szentlélekkel egyesülve szeretjük az Atyát és őbenne mindent. Így lesz az Isten mindenben mindenné, a szeretet mindenben mindenné.

Reményünk csillaga, Mária

Mint a reménység gyönyörű képét állítja elénk Isten szent Fiának anyját, az emberi nem legszebb virágát, Máriát. Isten választotta ki ezt a leányt; létének első pillanatától kezdve elárasztotta kegyelmével (szepültelen fogantatás), és kiszemelte a megtestesült Istenfia, Jézus anyjává. Nem emberi apától született Jézus; így mutatta meg az Isten, hogy bár valóságos ember, nem az emberek önerejének alkotása, hanem az ő szeretetének ajándéka. Úgy volt az rendjén, hogy Jézus az „édesatyám” szóval csak az ő mennyei Atyját szólíthassa. Minthogy „Istennél semmi sem lehetetlen” (Lk 1, 36), a Szentlélek csodálatos ereje teszi szűzen anyává Máriát. Csak az Isten számára nyíló szűz virág — az anyaszív melegével szerető édesanya: ez a két csodálatos szépség lett eggyé a Szűzanyában. És Mária hisz az Istennek (Lk 1, 45). „Az Úr szolgálója vagyok, teljesedjenek hát be rajtam szavaid” — feleli az Isten küldötte anyagnak (Lk 1, 38). Ott áll Mária édes fia keresztfájánál: ő az egyetlen, aki még akkor is, ott is hisz benne (Jn 19, 25-27). De ott van az apostolok között is pünkösöd napján, amikor mindnyájukat új lángtengerrel tölti el a Szentlélek (Apostolok Cselekedetei 1, 14; 2, 1). Mikor pedig véget ért csendes, szerény, feltűnés nélküli földi élete, szent Fia magához vette a mennyországba, hogy osztozzék feltámadásában. (Ezeket a titkokat foglaljuk össze az Údvözlégy régi szép imádságában, és ezekről gondolkodunk a szentolvasóimádságban.)

Mária az Isten szeretetétől elárasztott, a Krisztustól megváltott, a Szentlélekkel betöltött ember tökéletes példája, az Egyház leg-tökéletesebb tagja és mintaképe. A mennyországban sem tétlen: anyai szívébe zárja nemcsak Jézust, hanem valamennyiünket, Jézus testvéreit; gyermekei vagyunk valamennyien, imádkozik értünk szüntelenül, „most és halálunk óráján”.

A mi Istenünknek és Urunknak, Jézus Krisztusnak anyja, Boldogasszony Anyánk, régi nagy pátrónánk, az Isten szeretetének és Jézus szívének tükre! Az ő anyai szíve mutatja meg nekünk ugyanazt, amit Jézus egész élete, halála, feltámadása is hirdetett: „Az Isten jó, és kegyelme örökkévaló” (118. zsoltár). A kereszténység: hinni ezt, és ebből a hitből élni, most és mindörökké.

